

STENOGRAFSKE BELEŠKE
NARODNE SKUPŠTINE
KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

GODINA 1

BEOGRAD 1933 GODINE

KNJIGA 2

XXI REDOVNI SASTANAK
NARODNE SKUPŠTINE
KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

DRŽAN 7. FEBRUARA 1933 GODINE U BEOGRADU

PRETSEDAVAO

POTPRETSEDNİK

DR. KOSTA POPOVIĆ

SEKRETAR

ANTE KOVAČ

PRISUTNI GG. MINISTRI: Predsednik Ministarskog saveta Dr. MILAN SRŠKIĆ, Ministar bez portfelja i zastupnik Ministra inostranih poslova Dr. ALBERT KRAMER, Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja IVAN PUCELJ, Ministar bez portfelja Dr. HAMDİJA KARAMEHMEDOVIĆ, Ministar bez portfelja Dr. DRAGUTIN KOJIĆ, Ministar trgovine i industrije Dr. ILIJA SUMENKOVIC, Ministar poljoprivrede JURAJ DEMETROVIĆ, Ministar vojske i mornarice, armijski djeneral DRAGOMIR Ž. STOJANOVIĆ, Ministar šuma i rudnika PAVAO MATICA, Ministar finansija Dr. MILORAD DJORDJEVIĆ, Ministar unutrašnjih poslova ŽIVOJIN LAZIĆ.

POČETAK U 11. ČASOVA PRE PODNE

SADRŽAJ:

Pre dnevnog reda: 1. — Čitanje zapisnika;
2. — Saopštenje Ukaza Nj. V. Kralja o zastupanju Ministra inostranih poslova Bogoljuba Jevtića od strane Ministra bez portfelja Dr. Alberta Kramera;
3. — Izveštaji Senata, da je u celosti bez ikakvih izmena usvojio na svome VIII redovnom sastanku predlog Zakona o protokolu o turističkom saobraćaju između Kraljevine Jugoslavije i Čehoslovačke Republike; predlog Zakona o konvenciji o regulisanju trgovačkih potraživanja putem kompenzacije, zaključenoj u Beogradu između Kraljevine Jugoslavije i Belgijsko-Luksenburške Privredne Unije; na svome IX redovnom sastanku: Predlog zakona o privremenom trgovinskom sporazumu zaključenom i potpisanom u Atini između Kraljevine Jugoslavije i Republike Grčke. Predlog zakona o sporazumu Tursko—Jugoslovenskom koji se odnosi na izvoz opijuma zaključenom i potpisanom u Ankari; Predlog zakona o trgovinskom sporazumu zaključenom u Beogradu između Kraljevine Jugoslavije i Republike Brazilije; na svome X red. sastanku: Predlog zakona o izmenama i dopunama Uredbe o zaštiti javnih puteva i bezbednosti saobraćaja na njima; na svome XI red. sastanku: Predlog zakona o produženju važnosti Zakona o zaštiti zemljoradnika i o stavljanju na snagu pojedinih propisa Zakona o izvršenju i obezbedjenju; na svome XII red. sastanku: Predlog zakona o konvenciji o naznačivanju težine na velikim koletima, koja se prenose ladjom; predlog Zakona o izmenama i dopunama Zakona o pomoći oskudnima u hrani, predlog Zakona o autentičnom tumačenju § 110 Zakona o činovnicima, predlog zakona o izmeni Uvodnog zakona na Zakonik o sudskom postupku u građanskim parnicama i Zakona o uređenju redovnih sudova, — predlog zakona o sedištna i te-

ritorijalnoj nadležnosti apelacionih sudova, predlog zakona o izmeni § 253 Zakona o javnim beležnicima; na svome XIII red. sastanku: Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o davanju olakšica šumskoj industriji; na svome XIV red. sastanku: Predlog zakona o vanrednim i naknadnim kreditima uz budžet državnih rashoda i prihoda za 1932—33 godinu; na svom XV red. sastanku: Predlog zakona o izvanrednom priznanju penzije Drašković-Krasić Darinki; predlog zakona o izvanrednoj pomoći Milki udovi Petra Kočića i predlog zakona o izvanrednoj pomoći Stani i Mari, kćerima pok. bana Laginje Matije.

4. — Senat vraća Skupštini na rešenje predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o lekarima specijalistima za bolesti usta i zuba i o zubnim tehničarima, pošto je izvršio izvesne izmene i dopune.

5. — Ministar saobraćaja, vojske i mornarice i inostranih poslova podnosi predlog zakona o vazduhoplovnoj konvenciji sa dopunskim protokolom između Kraljevine Jugoslavije i Republike Austrije; Ministar poljoprivrede podnosi predlog zakona o izmenama i dopunama pojedinih zakonskih propisa o agrarnoj reformi; Dr. Nikola Kešeljević i drugovi, narodni poslanici, podnose predlog zakona o odnosima crkve prema državi i traže hitnost.

Govornici: Dr. Nikola Kešeljević i Ministar bez portfelja Dr. Albert Kramer.

6. — Odbor, za proučavanje zakonskog predloga o izmenama i dopunama Zakona o izboru narodnih poslanika za Narodnu skupštinu podnosi izveštaj na rešavanje.

7. — Dostavljanje potvrđenih zakona; o projektu konvencije o prinudnom ili obaveznom radu, o trgovinskom sporazumu između Kraljevine Jugoslavije i Republike Austrije, o ugovoru o regulisanju plaćanja iz robnog prometa i po

drugim obavezama između Kraljevine Jugoslavije i Čehoslovačke Republike, o sporazumu o naučnim školskim i umetničkim odnosima između Kraljevine Jugoslavije i Republike Poljske, — o sedištima i teritorijalnoj nadležnosti apelacionih sudova, o izmenama uvodnog Zakona za zakonik o sudskom postupku u građanskim parnicama i Zakona o uredjenju redovnih sudova, o autentičnom tumačenju § 110 Zakona o činovnicima i o izmeni § 253 Zakona o javnim beležnicima, o naknadnim i vanrednim kreditima uz budžet za 1932-33 godinu; o izmenama i dopunama zakona o pomoći oskudnima u hrani, o produženju važnosti zakona o zaštiti zemljoradnika i o stavljanju na snagu pojedinih propisa Zakona o izvršenju i obezbeđenju i o izmenama i dopunama Zakona o davanju olakšica šumskoj industriji.

8. — Saopštenje intrpelacija narodnih poslanika Dr. Budislava Grgura Andjelinovića na Ministra inostranih poslova, Dr. Marka Kožula na Ministra finansija, Mustafe Mulalića na Ministra šuma i rudnika, Milutina Pešića na Ministra trgovine i industrije, Dr. Milana Metikoša na Predsednika Ministarskog saveta, Dr. Marka Kožula na Ministra trgovine i industrije, Zivojina A. Stefanovića na Ministra finansija, Milana Božića na Ministra šuma i rudnika, Omera Kajmakovića i drugova na Ministra unutrašnjih poslova, Dr. Bogumila Vošnjaka i drugova na Predsednika Ministarskog saveta i Ministra šuma i rudnika, Dr. Nikole Nikića i drugova na Ministra unutrašnjih poslova, Dr. Nikole Kešeljevića na Ministra finansija i Dr. Ivana Lončarevića i drugova na Predsednika Ministarskog saveta.

9. — Izveštaji gg. Ministara kada će na interpelacije odgovoriti;

10. — Izdavanje sudu narodnih poslanika;

11. — Ostavke narodnih poslanika Aleksandra M. Simovića i Alekse J. Obradovića.

12. — Ostavka na položaj predsednika opštine;

13. — Otsustva narodnih poslanika;

14. — Molbe i žalbe.

15. — Razna akta.

16. — Pitanje narodnog poslanika Milovana Lazarevića na Predsedništvo Skupštine.

Govornici: Milovan Lazarević i Potpredsednik Dr. Kosta Popović.

17. — Odgovor Ministra finansija na pitanje Djordja Čirića, narodnog poslanika.

Govornici: Ministar finansija Dr. Milorad Djordjević i Djordje Čirić.

18. — Odgovor Ministra socijalne politike i narodnog

zdravlja na pitanje Djordja Čirića, narodnog poslanika.

Govornici: Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja Ivan Pucelj i Djordje Čirić.

19. — Odgovor Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja na pitanje Dragića Selmića, narodnog poslanika.

Govornici: Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja Ivan Pucelj i Dragić Selmić.

Dnevni red: Utvrđivanje dnevnog reda.

Potpredsednik dr. Kosta Popović: Otvaram XXI redovni sastanak Narodne skupštine. Izvolite čuti Zapisnik XX redovnog sastanka od 16 XII 1932 godine.

Sekretar Ante Kovač čita zapisnik XX redovnog sastanka.

Potpredsednik dr. Kosta Popović: Ima li primedaba na zapisnik? Ima reč narodni poslanik g. dr. Nikola Kešeljević.

Dr. Nikola Kešeljević: Vidim da u zapisniku nema ništa o dnevnom redu odnosno Zakona za zaštitu zemljoradnika. Taj je zakon stavljen na dnevani red prošle sednice i on ima veliki značaj za celu zemlju i narod. Medjutim, ovaj zakon skinut je s dnevnog reda i ne zna se gde mu je trag. Po Poslovníku onaj predmet i projekat zakonski koji je već jedanput bio na dnevnom redu dolazi na prvo mesto dnevnog reda iduće sednice. Medjutim, mi danas vidimo tipičnu povredu poslovnika da se danas ponovo utvrđuje dnevni red. S toga pitam, zašto taj zakonski predlog nije stavljen na dnevni red?

Sekretar Ante Kovač: U prošloj sednici Narodna skupština je usvojila kao dnevni red: Utvrđivanje dnevnog reda. Prema tome je, sa pristankom Narodne skupštine, ovaj dnevni red ustanovljen.

Potpredsednik dr. Kosta Popović: Prima li Narodna skupština pročitani zapisnik? (Prima — Ne prima). Većina prima zapisnik. Izvolte čuti ukaz Nj. V. Kralja.

Sekretar Ante Kovač (čita):

MI
ALEKSANDAR I
PO MILOSTI BOŽJOJ I VOLJI NARODNOJ
KRALJ JUGOSLAVIJE

Pošto će se Naš Ministar inostranih poslova Jevtić Bogoljub baviti izvesno vreme u inostranstvu to, na predlog Našeg Ministarskog saveta a na osnovu čl. 12 Zakona o uredjenju Vrhovne državne uprave, postavljamo:

Za zastupnika Našeg Ministra inostranih poslova Dr. KRAMERA ALBERTA, Našeg Ministra bez portfelja.

Predsednik Našeg Ministarskog saveta neka izvrši ovaj Ukaz.

30 januara 1933 godine.

u Beogradu.

ALEKSANDAR s. r.

Potpredsednik dr. Kosta Popović: Izvolte čuti izveštaj Senata.

Sekretar Ante Kovač čita: Senat Kraljevine Jugoslavije, — izveštava Skupštinu da je usvojio u celosti i bez ikakvih izmena upućene mu zakonske predloge i to:

Na svom VIII redovnom sastanku, održanom 7 decembra 1932 godine:

Predlog zakona o protokolu o turističkom saobraćaju između Kraljevine Jugoslavije i Čehoslovačke republike;

Predlog Zakona o konvencijama o regulisanju trgovačkih potraživanja putem kompenzacija, zaključenoj u Beogradu 7 jula 1932 godine između Kra-

ljevine Jugoslavije i Belgijsko-Luksenburške Privredne Unije;

Na svom IX redovnom sastanku, održanom 9 decembra 1932 godine: predlog Zakona o privremenom trgovinskom sporazumu zaključenom i potpisanom u Atini 22 septembra 1932 godine između Kraljevine Jugoslavije i Republike Grčke;

Predlog Zakona o sporazumu Tursko—Jugoslovenskom za izvoz opijuma zaključenom i potpisanom u Ankari 14 jula 1932 godine;

Predlog Zakona o trgovinskom sporazumu, zaključenom i potpisanom u Beogradu 16 maja 1932 godine između Kraljevine Jugoslavije i Republike Brazilije;

Na svom X redovnom sastanku, održanom 15 decembra 1932 god.: predlog Zakona o izmenama i dopunama Uredbe o zaštiti javnih puteva i bezbednosti saobraćaja na njima.

Na svom X redovnom sastanku, održanom 16 decembra 1932 god. predlog Zakona o produženju važnosti Zakona o zaštiti zemljoradnika i o stavljanju na snagu pojedinih propisa Zakona o izvršenju i obezbedjenju.

Na svom XII red. sastanku, održanom 18 decembra 1932 god.:

Predlog Zakona o projektu Konvencije o naznačivanju težine velikim koletima, koja se prenose lađom;

Predlog Zakona o izmenama i dopunama Zakona o pomoći oskudnim u hrani;

Predlog Zakona o autentičnom tumačenju § 11) Zakona o činovnicima.

Predlog Zakona o izmeni uvodnog zakona za Zakonik o sudskom postupku u građanskim parnicama i Zakona o uredjenju redovnih sudova;

Predlog Zakona o sedištima i teritorijalnoj nadležnosti apelacionih sudova;

Predlog Zakona o izmeni § 253 Zakona o javnim beležnicima.

Na svom XIII red. sastanku, održanom 20 decembra 1932 godine: predlog Zakona o izmenama i dopunama Zakona o davanju olakšica šumskoj industriji radi krize;

Na svom XIV red. sastanku, održanom 21 decembra 1932 godine: predlog Zakona o vanrednim i naknadnim kreditima uz budžet državnih rashoda i prihoda za 1932—33 godinu.

Na svom XV red. sastanku, održanom 21 decembra 1932 godine: predlog Zakona o izvanrednom priznanju penzije Drašković-Krasić Darinki;

Predlog Zakona o izvanrednoj državnoj pomoći Milki, udovi Petra Kočića;

Predlog Zakona o izvanrednoj državnoj pomoći Stani i Mari, kćerima pok. bana Laginje Matije.

Potpredsednik Dr. Kosta Popović: Izvolite čuti zakonske predloge.

Sekretar Ante Kovač čita: Senat Kraljevine Jugoslavije, u smislu čl. 64. Ustava, dostavlja Skupštini na rešenje predlog Zakona o izmenama i dopunama Zakona o lekarima specijalistima za bolesti usta i zuba i o zubnim tehničarima, u kome je izvršio neke izmene i dopune na svom XI redovnom sastanku, držanom 16 decembra 1932 godine.

Potpredsednik dr. Kosta Popović: Ovaj će se zakonski predlog uputiti Odboru koji ga je ranije pretresao.

Sekretar Ante Kovač saopštava: Ministar saobraćaja, Ministar vojske i mornarice i Ministar inostranih poslova podnose Skupštini na rešenje predlog Zakona o vazduhoplovnoj konvenciji sa dopunskim protokolom između Kraljevine Jugoslavije i republike Austrije.

Potpredsednik dr. Kosta Popović: Za proučavanje ovog Zakonskog predloga izabraće se naročiti odbor, kad Skupština to bude odlučila.

Sekretar Ante Kovač saopštava: Ministar poljoprivrede podnosi Skupštini na rešenje predlog Zakona o izmenama i dopunama pojedinih zakonskih propisa o agrarnoj reformi.

Potpredsednik dr. Kosta Popović: Za proučavanje ovog zakonskog predloga izabraće se naro-

čiti odbor, kad Narodna skupština to odluči. Izvolite čuti sada poslaničke zakonske predloge.

Sekretar Ante Kovač saopštava: Dr. Nikola Kešeljević i drugovi, narodni poslanici, podnose Skupštini na rešenje predlog Zakona o odnosu crkve prema državi i traže da se oglasi za hitan.

Potpredsednik Dr. Kosta Popović: Ima reč g. dr. Kešeljević da objasni traženje hitnosti ovoga predloga.

Nikola Kešeljević: Pre svega, gospodo, ja sam podneo zakonski predlog o odvajanju crkve od države, a ne ovakav predlog kao što je sada pročitao g. sekretar. Da se ne bi uzelo da sam ovaj zakonski predlog podneo ne razmišljajući ih nemajući dovoljno osnova i podloge za to, kažem vam prvo da je moj otac prvo. Nisam podneo ovaj predlog iz animoznosti prema religiji, nego sam ga podneo zato, što smatram da naša zemlja ne može ići napred ni jednoga koraka, dok u zemlji postoje dve vlasti: jedna kao sančim odgovorna i druga apsolutno neodgovorna. Kod nas svetovna vlast (žagor) — pa čak i Kraljevska vlada i članovi Kraljevske vlade mogu biti odgovorni bar teorijski. Ali kod nas, gospodo, vi ne smete dirnuti ni jedan postupak ni jedne religije, ni jednog sveštenika, jer se oni odmah štite time da je to uvreda religije.

Gospodo, u poslednje vreme cela javnost svet-ska zna kakav je postupak učinjen u našoj zemlji od strane pretstavnik crkve. Učinjen je jedan atak na državu, na njevu celinu, na slobodu, na savest. I da bi se takvi ljudi sprečili da ne bi mogli i dalje činiti ovakve stvari, da im se ne bi dozvolilo da i dalje mogu tako što da učine, podnet je ovaj zakonski projekat da ih narod slobodno bira i da primi samo one koji valjaju, a onima koji ne valjaju, da ukaže put kojim treba da idu. Vi znate, gospodo, da je iz Spanije izvršena ogromna navala jezuita u našu zemlju i da je Jugoslavija jedina zemlja gde je ova bagra našla pristupa, gde je našla sebi utočišta. Tamo gde njihovi sinovi nemaju dovoljno slobode, gde ne može ni ono što se govori u ovome Donu i na ovome mestu da izade u štampi, te da narod zna ono što hoćemo, mi danas imamo tu tragičnu situaciju, da u Zagrebu postoji pravoslavni episkop koji izdaje svoj organ, a tako isto postoji u Zagrebu i nadbiskup katolički, koji takodje ima svoj organ katolički. I znate, gospodo, šta su ta dva oca našla za potrebno da propovedaju u svojim organima. Oni se tu svadjaju kao psi. (Potpredsednik zvonu, — žagor). Mesto bratske ljubavi, mesto uredjenja Otadžbine i mesto utehe i pomoći narodu u ovoj teškoj situaciji u kakvoj se sada nalazimo, ti su ljudi našli za potrebno da se svadjaju u ime Isusa Hrista. Zbog tih postupaka njihovih nije pravo i ne treba dopustiti da oni i dalje tako rade, — ja mislim da nije potrebno da naročito pravdam i objašnjavam moj zakonski predlog koji sada podnosim Narodnoj skupštini, jer sam uveren da će ga svi razumeti, kako oni koji smeju javno da kažu svoje mišljenje, tako i oni koji ne smeju, ali koji će u duši svojoj ovaj moj postupak odobriti. Kako će pak posmatrati ovaj moj predlog Kraljevska vlada, ne znam; ali donekle znam i mislim da ona nema kuraži da se uhvati u koštac sa ovim ozbiljnim pitanjem. Ako bi bilo kuraži, i ako bi se ovaj zakonski predlog stavio hitno na dnevni red, uveren sam da bi to donelo plodnih re-

zultata i našoj zemlji i našem narodu i našoj Otadžbini. (Aplauz).

Potpretsednik dr. Kosta Popović: Ima reč Ministar bez portfelja g. dr. Albert Kramer.

Ministar bez portfelja Dr. Albert Kramer: Poštovana gospodo poslanici! Zakonski predlog koji je podneo g. narodni poslanik Kešeljević tretira jedno pitanje koje je tako zamašno i delikatno, da sigurno nije sposobno biti predmet nekog hitnog i ubrzanog postupka. Osim toga, poštovana gospodo, Narodna skupština stoji baš sada pred vrlo hitnim zahtevima. Na dnevnom redu nalaze se zakonski predlozi koje treba brzo da svršimo, a onda stojimo neposredno pred velikom budžetskom debatom. Dakle, ne bi se mogao hitan postupak primiti čak ni iz razloga onog korisnog rada u samoj Narodnoj skupštini. Ja imam, gospodo, čast da u ime Kraljevske vlade izjavim da ona ne bi mogla da primi hitnost predloga po postupku gospodina Kešeljevića.

Potpretsednik dr. Kosta Popović: Stavljam na glasanje rešavanje o hitnosti ovog zakonskog predloga. Gospoda narodni poslanici koji su za hitnost ustaeće, a oni koji nisu za hitnost sedeće. (Većina sedi). Objavljujem da je hitnost odbijena. Za ovaj zakonski predlog izabraće se naročiti odbor. Izvolite čuti jedan odborski izveštaj.

Sekretar Ante Kovač saopštava: Odbor za proučavanje zakonskog predloga o izmenama i dopunama Zakona o izboru narodnih poslanika za Narodnu skupštinu, — podnosi Skupštini na rešenje svoj izveštaj sa odvojenim mišljenjem narodnih poslanika gg. Svetislava Hodere i drugova, članova Odbora.

Potpretsednik dr. Kosta Popović: Ovaj će se izveštaj štampati, razdati gospodi narodnim poslanicima i staviti na dnevni red kada to Skupština odluči. Izvolite čuti potvrđene zakone.

Sekretar Ante Kovač saopštava:

Ministar inostranih poslova dostavlja Skupštini za njenu arhivu po jedan potvrđeni primerak:

Zakona o projektu Konvencije o prinudnom ili obaveznom radu: Zakona o trgovinskom ugovoru između Kraljevine Jugoslavije i republike Austrije, zaključenom i potpisanom u Beogradu 9 marta 1932 god.; Zakona o ugovoru o regulisanju plaćanja iz robnog prometa kao i po drugim obavezama, zaključenom u Pragu 8 juna 1932 godine između Kraljevine Jugoslavije i Čehoslovačke republike; Zakona o sporazumu o naučnim, kolskim i umetničkim odnosima, zaključenom i potpisanom u Varšavi 1932 godine, između Jugoslavije i Poljske republike.

G. Ministar pravde dostavlja Skupštini za njenu arhivu po jedan potvrđeni primerak:

Zakona o sedištima i teritorijalnoj nadležnosti Apelacionih sudova; Zakona o izmeni uvodnog Zakona za Zakonik o sudskom postupku u građanskim parnicama i Zakona o uređenju redovnih sudova; Zakona o autentičnom tumačenju § 110 Zakona o činovnicima; Zakona o izmeni § 253 Zakona o javnim beležnicima.

G. Ministar finansija dostavlja Skupštini za njenu arhivu jedan potvrđeni primerak Zakona o naknadnim i vanrednim kreditima uz budžet državnih rashoda i prihoda za 1932—33 god.

G. Ministar soc. politike i nar. zdravlja dostavlja Skupštini za njenu arhivu jedan potvrđeni pri-

merak Zakona o izmenama i dopunama Zakona o pomoći oskudnima u hrani.

G. Ministar poljoprivrede dostavlja Skupštini za njenu arhivu jedan potvrđeni primerak Zakona o produženju važnosti Zakona o zaštiti zemljoradnika i o stavljanju na snagu pojedinih propisa Zakona o izvršenju i obezbeđenju.

G. Ministar šuma i rudnika dostavlja Skupštini za njenu arhivu jedan potvrđeni primerak Zakona o izmenama i dopunama Zakona o davanju olakšica šumskoj industriji radi krize.

Potpretsednik dr. Kosta Popović. — Ovo se prima na znanje. Izvolite čuti interpelacije.

Sekretar Ante Kovač saopštava: G. dr. Budislav Grgur Andjelinović, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra inostranih poslova o govoru pretседnika kraljevske Italijanske vlade g. Musolinija povodom incidenta sa rušenjem grbova Mletačke republike;

G. Dr. Marko Kožul, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra finansija o proneveri ostavinskih masa kod suda u Šibeniku;

G. Mustafa Mulalić, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra šuma i rudnika o reviziji dugoročnih ugovora;

Gg. Milutin Pešić i drug, narodni poslanici, upućuju interpelaciju na g. Ministra trgovine i industrije o teškoj privrednoj krizi zanatlija i trgovaca;

G. Dr. Marko Kožul, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra trgovine i industrije o teškom stanju novčanik zavoda u zemlji;

G. Dr. Milan Metikoš, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Pretседnika ministarskog saveta o napadaju biskupske poslanice na Sokolstvo Kraljevine Jugoslavije;

G. Živojin A. Stevanović, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra finansija o sukobu finansiskih organa i seljaka sela Žitkovca;

Gg. Dr. Lončarević i drugovi, narodni poslanici, upućuju interpelaciju na g. Ministra finansija o otpisu poreza u srezovima Djakovačkom, Vinkovačkom i drugim.

G. Milan Božić, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra šuma i rudnika o dugovanju državi firme Kaufman i dr. iz Zagreba, u sumi od 12.000.000 dinara; g. Omer Kajmaković i drugovi, narodni poslanici, upućuju interpelaciju na g. Ministra unutrašnjih poslova o nekorektnom ponašanju načelnika Upravnog odeljenja Banske uprave u Sarajevu g. Krunića; g. Dr. Bogumil Vošnjak i drugovi, narodni poslanici, upućuju interpelaciju na g. Pretседnika ministarskog saveta i g. Ministra šuma i rudnika o teškom stanju u kome se nalaze državna rudarska preduzeća; g. Dr. Nikola Nikić i drugovi, narodni poslanici, upućuju interpelaciju na g. Ministra unutrašnjih poslova o postupku Uprave policije u Banja Luci; G. dr. Nikola Kešeljević, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na Ministra finansija o oduzimanju pomoći Hercegovačkim ustašima; Gg. dr. Ivan Lončarević i drugovi, narodni poslanici, upućuju interpelaciju na g. Pretседnika ministarskog saveta o napadaju na katoličku crkvu od strane „Patrijaršijskog Glasnika“ i „Vesnika Srpske crkve“.

Potpretsednik Dr. Kosta Popović: Sve pročitane interpelacije dostaviće se nadležnim gg. ministrima. Izvolite čuti izveštaje gospode Ministara.

Sekretar Ante Kovač: G. Ministar unutrašnjih poslova izveštava, da će na interpelaciju g. Alojzija Pavliča, o događaju u Sisku na dan 8 avgusta 1932 godine, odgovoriti kad prikupi potrebne podatke; G. Ministar unutrašnjih poslova izveštava, da će na interpelaciju gg. Dr. Nikole Nikića i drugova, o nepravilnom radu načelnika Sreža visočkog, odgovoriti kad prikupi potrebne podatke; G. Ministar unutrašnjih poslova izveštava, da će na interpelaciju g. Alojzija Pavliča, o zabrani Slomškove proslave u Konjicima i Rogasnoj Slatini, odgovoriti kad prikupi potrebne podatke; G. Ministar unutrašnjih poslova izveštava, da će na interpelaciju gg. dr. Nikole Nikića i drugova, o sprečavanju slobode štampe i specijalnom režimu u pogledu izdavanja pasoša novinarima, odgovoriti kad prikupi potrebne podatke; G. Ministar gradjevina izveštava, da će na interpelaciju narodnog poslanika g. Dr. Milana Metikoša o prestanku koncesije i preuzimanju u državnu upravu mosta preko Save na putu Galdovo—Sisak, odgovoriti kad se stavi na dnevni red; G. Ministar šuma i rudnika izveštava, da će na interpelaciju narodnih poslanika gg. Milana Božića i drugova, o prestanku rada u preduzeću: „Krivaja“, odgovoriti kad se stavi na dnevni red.

Potpredsednik Dr. Kosta Popović: Ovi se izveštaji primaju na znanje. Izvolite čuti izdavanje sudu gg. narodnih poslanika.

Sekretar Ante Kovač: Gospodin Ministar pravde traži ovlašćenje za produženje krivičnog postupka protivu narodnih poslanika gg.: Joviše Kandića za delo iz § 297 krivičnog zakona; dr. Dragutina Kostića za delo iz §§ 302 i 139 kaznenog zakona; Dr. Franje Grubera i drugova za delo iz §§ 52 i 66 Zakona o štampi; Milutina Pešića za delo iz § 302 krivičnog zakona; Nikole Staikovića za delo iz § 302 krivičnog zakona i Milutina Krstića za delo iz § 302 krivičnog zakona.

Potpredsednik Dr. Kosta Popović: Ovi zahtevi Gospodina ministra pravde uputiće se Imunitetnom odboru. Izvolite čuti ostavke gg. narodnih poslanika.

Sekretar Ante Kovač: G. Aleksandar M. Simović, narodni poslanik, podnosi ostavku na svoj poslanički mandat; g. Aleksa J. Obradović, narodni poslanik, podnosi ostavku na svoj poslanički mandat.

Potpredsednik Dr. Kosta Popović: Pročitane ostavke uputiće se Verifikacionom odboru. Izvolite čuti ostavke gg. narodnih poslanika na položaj predsednika opštine.

Sekretar Ante Kovač: G. dr. Milan Srdja-Ilić narodni poslanik, izveštava Narodnu skupštinu da je podneo ostavku na položaj predsednika opštine Otočacke i da zadržava poslanički mandat.

Potpredsednik Dr. Kosta Popović: Ova se ostavka prima na znanje. Izvolite čuti molbe gg. narodnih poslanika za osustva.

Sekretar Ante Kovač: G. Anton Cerer, narodni poslanik, izveštava da je u lovu nesretnim slučajem slomio nogu i moli da mu se odobri osustvo do ozdravljenja; G. Josip Stazić, narodni poslanik, moli da mu se odobri osustvo do konca februara ove godine zbog bolesti; G. Dragan Kraljević, narodni poslanik, moli za četiri dana osustva; G. Dr. Mirko Ivković-Ivandekić, narodni poslanik moli za dva dana osustva.

Potpredsednik Dr. Kosta Popović: Odobrava li Narodna skupština tražena osustva? (Odobrava!) Objavljujem da su tražena osustva odobrena. Izvolite čuti molbe i žalbe.

Sekretar Ante Kovač: Čita molbe i žalbe: —

Jevgenije Ilić; Opština Kosovsko-Mitrovačka; Ivan Hafner; Živojin Grozdanić; Todor Radešić; Petar Orešković; Dragoslav Matić; Mihovil Pavličić; Četna Krivokapić; Milja Milošević; Vladislav M. Marković; Stanka Stojković; Jovan Djurašković; Nikola Sv. Dugalić; Veselin P. Petrović; Milena Savić; Marta Vakoč; Ilija Delić; Blagoje Belisavac; Benedeta Mršić; Oskar Fišer; Sima Žgera; inženjer Josip Švigelj; Milo S. Radović; Ivan Bajit; Rudolf F. Maček; Franjo J. Bizjak, Leonid Lisovoj; Gradsko načelstvo Sremska Mitrovića; Tripko Milović; Želimir M. Atanacković; Natalija M. Radulović; Mladen Glišović; Darinka Vasović; Sava Koprivica; Cveta M. Kovačević; Milica M. Plamenac; Petar Ljevaković; Zejnel Mehmetović; Živan i Dragić-Novaković; Paja Djurdjević; Gorana Ljatip; Pera Milošević; Slavimir Popović; Dr. Antonije Pop-Hrستیć; Dragić Filipović; Petar Velimirović; Mihailo Bobić; Dobrivoje Popadić, Emilija Dinić; Anka A. Kristan; Spasoje Lj. Radović; Dragoljub Živančević; Kosta Strajinić; Dušan Dj. Atanacković; Olga Stuparević i Živojin M. Cvetković; Milica Nikolić; Dane Milanković i Arif Silić; Milica Djordjević; Mihailo Duždević; Milvoje Egić; Jelena B. Šumarević; Tadija J. Mijajlović; Andjelija R. Živković; Milan Zdravković; Pero i Nikola M. Jurić; Evgenije Prelić i Vladimir Venečki; Spiro Todorović, Mate Perza, Olga Radić-Hazenauer i Pana Zafirović; Mihailo Vučetić; Halil Poturović i dr.; Miljana Smiljanić; Sredoje Vesković; Darinka Djoković; Djura Ivanović; Oroslav Kušec; Bosiljka Bašević; Tihomir R. Pavlović; Milorad Lj. Kozoder; Dr. Pero Stepanović; Jozo Škundić; Toma Zjajić; Joca Čirić; Spiro Vuksanović; Zorka C. Milenković; Kornel Dabrovski; Blažo M. Jablan i Pavle Tanović; Miloš Filipović; Mileva Jovanović; Radovan T. Jovanović; Budimir F. Stragar; Gliša Kovačević; Obren Čukanović i dr.; Miloš Bučevac; Andrija Radošević; Miloš A. Artinović; Opština Pobrežje, srez Ptujski; Rakila Lukurović; Hrvatska seljačka zadruga za štednju i zajmove Krešovo; Tihomir D. Djordjević; Don Stjepo Krešć; Poglavarstvo upravne opštine u Crikvenici; Kačapor Abdul Dierini; Jelisaveta Haglijan; Akademsko društvo „Jugoslavija“ Prag; Stenan Čosić; Stevo Lalić; Dunja Risimović; Vojislav M. Milović; Jelka T. Čirković; Luka Ševančević; Asan Z. Cemhas; Svetimir Ivanović; Direkcija šuma Brodske imovne opštine, Brod; Milovan Ivković; Simo Pantović; Dimitrije N. Nenadović; Todor Odinec; Miloslav Milenković; Viktor Lužarec; Aleksa i Cvijan Glavonjić; Anka Vilipović; Radomir Glišić; Rosa Vesović, Obren Kovačević; Dr. Djordje Zloković; Janko Kravić; Kostadinka Momirović; Rudarski penzioneri i penzionerke iz sela Grljana srez Zaječarski; Rudarski radnici iz sela Grljana sreza Zaječarskog; Marija Jablan; Milorad Pajkić; Danica Živković; Opština Donjo Prijanjska, srez Jablanički; Jelena Bakrač, Nikola Koljić; Dušan D. Bajić; Jovan Petrovno; Opština Torička, srez Azbukovački; Jovan Črnogorac; Blaž Mrazović; Josip Štrković; Milan Vučić; Andja Di. Jablan; Petar M. Radaković; Jugoslovensko učiteljsko udruženje, Beograd; Jovan Jevtić; Žarko N. Nešić; Milenko Dj. Živković; Jeremina Ivanović; Milojka Gačanović; Franjo Mučić; Eva Unukić; Ljubomir A. Alavantić; Spira S. Janić; Miloje Simonović; Vladimir Viskovski; Pajka Ljujić; Milan B. Nikolić; Slobodanka B. Katalović; Pavle Kočerževski; Vladimir Branković; Julia B. Radovanović;

Vid Žubić; Milorad Botić; Neda Bulatović; Draginja Damjanović; Leposava M. Mihajlović; Olga Dobrić; Gavro Todić; Dr. Nikola Prodanović; Stjepan Trnin; Vladimir M. Dijan; Kristina Jerenko; Djordjije Dimić; Vladimir Milenković; Koka T. Mirković; Leposava Simić; Marjan Boričić; Dragutin Bezdek-Stevanović; Ana D. Mihajlović-Svilokosić; Djordjije Iv. Martinović; Miloš Velimirović; Janja Petrić; Dragomir Brežančić; Dževahir Avdić; Branko L. Dajičić; Stjepan Krnić; Risto Djokanović; Milorad Jovanović; Dragiša Trnavac; Radenko Ivanović; Pavlija S. Čolić; Tomo B. Stipanić; Andrija Stamatović; Jelka Brainović; Milica Savić; Luka Kogoj; Andja K. Zeliko; Aleksa Pavlović; Atanasije Nikoletić; Nikola Divljak; Rifat A. Kosović; Stevan P. Abić; Novica S. Mirović; Laura Indriković; Nedeljko Luković; Pavle Andrić; Inž. Niko Martinović; Dragutin V. Najver; Darinka Č. Božić; Obren Dražović; Mijailo Diindjić; Stana Šulović; Darinka Simović; Miloško Polomac i Mileva Lazarević; Djoko Mrdić i dr.; Milena M. Karanović; Emina Korkut; Drago II. Marković; Dr. Nikola Franičević; Dragoljub Gazibarić; Milenija Damjanović; Živan Sretenović; Vojislav Nikolić; Mara Marinović; Dr. Milovan Četković; Nikola P. Jovanović; Katarina Kušić; Juriš Jugović; Marica Zorić; Ivan Čelan; Miruna P. Mitrović; Nikola Ž. Aleksić; Savez humanih društava, Beograd; Dr. Djordje Žujović; Čira supruga Dimitrija Joskovića; Živka V. Knežević; Dr. Dragić Joksimović; Miloška Č. Nikolić; Joso Čepo; Ivo P. Sertić; Paulina i Karolina Kuzmanović; Lavoslav Lipuš; Živojin Gavrilović; Dobroslav Šišmanović; Jerko Arneri i dr.; Ivan Zagraišek; Roza Sontag; Aleksa Djuričković i dr.; Dr. Nikola A. Šeparović; Cvetko Živković i dr.; Stanica Mirković i Obrad Mirković; Dimitrije Božović i dr.; Manda Bencun; Franjo P. Kovač; Vladimir Pavlović; Fran Ružić-Belać; Dr. Franc A. Skopal; Ivan Golob; Konstantin Djordjević i Božidar M. Nedeljković; Ramadan Asanović; Sofija Stanojević; Jaroš Samardžić; Petar Mršić i dr.; Leposava Djukić; Marko Tomić; Simo M. Kosanović; Krstan Simić; Josip Dukić i dr.; Hasan Mesiković; Anton Strobnik; Ivan Krsnik; Vladimir Radčković; Vsevolod S. Gusarević; Vidosav B. Jevtić.

Potpredsjednik Dr. Kosta Popović: Sve ove molbe i žalbe uputiće se Odboru za molbe i žalbe. Izvolite čuti razna akta.

Sekretar Ante Kovač čita:

Udruženje ratnih invalida: Bela Palanka, Veliko Gradište, Šabac, Stari Sivac, Filipovo, Skradin, Maribor, Prigrevica Sv. Ivan, Moravce, Tešanj, Selenca, Sikole, Bajmok, Jaice, Jagodina, Celje, Vlasenica, Kuršumlija, Krško, Varaždinske Toplice, Vinica, Aleksinac, Posušie, Šir. Brijer, Svilajnac, Salaš, Doroslovo, Orašje, Velika Kladuša, Bos. Šamac, Gradačac, Smiljčić, Vrgorac, Ormorž, Kočevje, Varvarin, Ljubljana, Slov. Bistrica, Zagreb, Bileće, Žepče, Gračanica, Leskovac, Bičeljina, Pirot, Ljubljana, Zenica, Bučje, Nova Gradiška, Krani, Klanjec, Celje, Krško, Beograd, Marenberg, podnosi pretstavke o izmeni invalidskog zakona od 1929 godine. Savez stanara Krajevine Jugoslavije Zagreb podnosi rezoluciju o donošenju zakona o stanovima; Udruženje penzionera i penzionerki Jugoslovenskih državnih železnica podnosi memorandum o poboljšanju položaja svojih članova; Stojan Krstić podnosi pretstavku o izmeni finansiskog zakona; Udruženje ugostiteljskih radnja u Zagrebu podnosi rezoluciju o organizaciji hotelijer-

skog kredita i dr.; Podružnica radnika životnih namirnica podnosi rezoluciju o uvodjenju osmočasovnog radnog dana; Sadjarsko i vrtinarsko društvo, Ljubljana, podnosi pretstavku o izmeni zakona o lovu; Trgovačko udruženje Budva i Advokatska komora Zagreb podnose pretstavke o zakonskom predlogu o zaštiti zemljoradnika; opština Čabar podnosi pretstavku o spajanju opština Osulnica, Draga, Trava i Čabar u jednu opštinu; Mesni međustrukovni odbor Karlovac podnosi rezoluciju o osmočasovnom radnom danu; Milenko Bugarin podnosi predlog zakona o brakorazvodu; Stevo Popović podnosi pretstavku o zakonskom predlogu o stanovima; Mesna sekcija nameštenika zubotehničara Zagreb podnosi pretstavku o zakonskom predlogu o zubnim lekarima i tehničarima; Radnici i nameštenici iz Osijeka podnose rezoluciju o osmočasovnom radnom danu; Glavno seljačko vijeće Vinkovci podnosi pretstavku o Zakonu o zaštiti zemljoradnika; Savez maloprodavaca duvana i monopolskih artikala podnosi pretstavku o izmeni i dopuni člana 41. i 42. Zakona o taksama; Udruženje trgovaca za grad Suboticu i dr. podnose pretstavku o obustavi prodaje njihove imovine za dužni porez i dr.; Društvo Sudnika Ljubljana podnosi rezoluciju o položaju sudija; Dr. Valentin Rožić, podnosi pretstavku o podnošenju zakona o muzejima; Centrala industriskih korporacija podnosi pretstavku sa predlogom zakona o opštinama; dr. Ivo Krstelj podnosi pretstavku o upotrebi „Banmstala“ na našim železnicama; Udruženje gostioničara Savske banovine podnosi rezoluciju o organizaciji hotelijerskog kredita; zemljoradnici trgovci i zanatlije iz Bele Palanke podnose pretstavku o zakonu o zaštiti trgovaca i zanatlija; Advokatska komora Split podnosi pretstavku o zakonu o zaštiti zemljoradnika; drogeristi grada Beograda podnose pretstavku o izmeni zakona o apotekama i dr.; Udruženje graditelja Zagreb podnosi pretstavku o ukidanju sadašnjeg osnova zakona o ovlašćenim inženjerima; Udruženje poljoprivrednika Dunavske banovine podnosi pretstavku o izmeni § 3. Zakona o zaštiti zemljoradnika; Savez jugoslovenskih pčelarskih društava podnosi rezoluciju o donošenju pčelarskog zakona; Jugoslovenski radnički i nacionalni sindikati podnose pretstavku o uvodjenju kontrole osmočasovnog rada; Rektorat Univerziteta u Zagrebu podnosi pretstavku o neukidanju fakulteta na zagrebačkom Univerzitetu.

Potpredsjednik Dr. Kosta Popović: Ova se akta primaju na znanje. Reč ima narodni poslanik g. Milovan Lazarević da uputi jedno pitanje na Pretsedništvo.

Milovan Lazarević: Gospodo narodni poslanici, radi obaveštenja naše javnosti u zemlji o jednom aktuelnom pitanju, koje se nalazi pred Narodnom skupštinom, a koje se već dva puna meseca voza i ne iznosi na dnevni red da bi jedna potreba zemaljska bila zadovoljena, mene je to nagnalo da na Gospodina Pretsednika uputim ovo pitanje.

Ima puna dva meseca kako je odbor za proučavanje zakonskog predloga o zaštiti zemljoradnika i sredjivanju kreditnih odnosa u zemlji svršio svoj posao, proučio zakonski predlog, prema današnjim prilikama dopunio ga i podneo ga tako izradjenog Pretsedništvu Narodne skupštine. Odbor koji je radio punih 30 dana, pa često puta i do pola noći, on je posle velikog truda taj posao završio. Naša javnost donosila je o tome radu Odbora izveštaje i danas ceo

radnički, privredni svet na selu pita se šta je s tim delom koji je obećala Narodna skupština (Odobranje i aplauz) ... da će zemlji dati. Ne znam čijom krivicom, ne znam čijom voljom, ne znam za čiji račun, kakva je potreba zemaljska iziskivala da se na ovakav jedan način, koji ide do pune sablaznosti u zemlji, ovaj zakonski predlog potisne (Odobranje i uzvici: Tako je).

Na prošloj sednici Narodne skupštine potpredsednik g. Avdo Hasanbegović, zaključujući sednicu Narodne skupštine izvršio je jednu nezakonitu radnju, nedopuštenu ni jednome od nas, a najmanje predsednicima i potpredsednicima Narodne skupštine. On je, gospodo, u jednoj praznoj sali, kad nije bilo više od 30 poslanika, a to je bilo posle podne u 1.30, zaključio sednicu i to pitanje, koje je već bilo stavljeno na dnevni red on je skinuo na jedan nedopušten način. Zaključujući sednicu, gospodo, kazao je gospođin potpredsednik: „po vašem odobrenju ja zaključujem današnju sednicu. Prima li Narodna skupština? (Prima) a idući dnevni red biće utvrđivanje dnevnog reda“. Dok, gospodo, Zakon o poslovnom redu u Narodnoj skupštini, član 31 odeljak 2 kaže: Oni predlozi koji su bili stavljani na dnevni red, a koji nije iscrpljen, imaju da dodiu kao prva tačka dnevnog reda naredne sednice. I gospodin potpredsednik mogao je samo staviti dopunjavanje dnevnog reda sa onim što nije za njega iscrpljeno. Gospodin potpredsednik tako nije uradio i ja, gospodo, to žalim. Da bi zemlja znala, ko za ovakve radnje koje u ovom vremenu nikome a najmanje Narodnoj skupštini doprinose njenom ugledu, i ko ima za to da ponese odgovornost, mene je nateralo da uputim ovo pitanje na Gospodina Predsednika Narodne skupštine.

Gospodo, ovakvim načinom izigravaju se zakonske odredbe, ovakvim načinom kad se zemlja nalazi zbog teške nevolje u velikoj i teškoj krizi na nas uperene oči i narod očekuje spas u svojim nedaćama od nas, jer naš zemljoradnik, u što ste svi ubedjeni danas bolan leži od udara strahovite krize. Na njega su navalili oni koji nemaju granica u svojoj pohlepnosti i koji su ga za poslednjih deset godina očerupali, naplaćujući mu kamate, koje zakonom nisu dopuštene. I zbog toga Odbor Zakona za zaštitu zemljoradnika uneo je odredbu da se obračun poverilaca i njihovih dužnika ima da izvrši na toj osnovi, da kamate naplaćivane veće mimo zakona ove zemlje, smatraju sada da nisu naplaćene kao kamata, nego da to ide u otplatu glavnoga duga.

Gospodo, podzemne sile, one ovo pitanje odugovlače i ometaju, i idu čak tako daleko da su u jednom mestu u Vojvodini, pa i u našem Kruševcu držali parastos ovom delu i zakonskom predlogu, koji smo mi izradili i podneli Narodnoj skupštini.

Gospodo, šta mi činimo? Da li se mi igramo sa zemljom, i da li smo svesni prilika u kojima se nalazimo? Nas, Narodnu skupštinu, pa i Vladu rukovodile su pobude da donesemo ovaj Zakon i da našem zemljoradniku sačuvamo njegovu njivu kojom on hrani ljude i životinje, da mu sačuvamo kuću u kojoj se on posle umornog rada vraća kući sa svojom čeljadi da se odmori. Mi nismo hteli da dopustimo da pohlepni bankari, oni koji su ga derali za poslednjih deset godina, deru ga i dalje i nismo hteli da dopustimo da njihov iatagan visi nad njihovom glavom i da ih ponova opljačkaju. Mi sve to nismo hteli i zbog toga čini čast ovoj Skupštini što je ona ustala u za-

štitu našeg najmnogobrojnijeg staleža u našoj zemlji, našeg zemljoradnika.

Pa zar posle svega toga da se na ovaj način ovo pitanje pomera, da se ono izigrava, da se daje mogućnost novim mučenjima oboleloga zemljoradnika u našoj zemlji?!

Stoga ja pitam g. Predsednika Narodne skupštine, koji je interes državni bio u ovim teškim prilikama kada nezadovoljstvo u celome svetu, pa i kod nas, niče kao pečurke u proleće, koji je to državni interes da se ovo pitanje ovako mrcvari i skida sa dnevnoga reda? Dalje, šta ima s time, Gospodo, da se postigne? Da li Odbor i Vlada, u koliko se je s nama u Odboru saglasila, da li smatraju da ovaj put vodi ekonomskom i socijalnom miru u našoj zemlji i blagostanju najmnogobrojnijeg dela našega naroda, kao i da li taj put vodi ljubavi prema otadžbini?

Šta mi, Gospodo, radimo?! Za ljubav nekolicine zelenaša izazivamo u zemlji jedno veliko nezadovoljstvo. Ja, gospodo, apelujem na Vas, da ne dopustite da naš ugled strada u ovome pitanju najvažnijem po naš zemljoradnički svet i našu zemlju. Ne zaboravite, gospodo, da taj naš ugled i inače trpi velike nedaće, na njega se danas nasrće sa sviju strana. Ako mi sami damo materijala da se tuče po tome ugledu, onda ocenite i uradite kako sami najbolje znate. (Čuje se : podnesite predlog!)

Ja pitam Gospodina Predsednika Narodne skupštine, hoće li za prvu narednu sednicu staviti po Zakonu o poslovnom redu na dnevni red Zakon o zemljoradničkim dugovima odnosno o zaštiti zemljoradnika, koji je već bio na dnevnom redu? Ja ga pitam i molim da mi na to pitanje da odgovor. (Odobranje i pljeskanje).

Potpredsednik Dr. Kosta Popović: Na pitanje narodnog poslanika g. Milovana Lazarevića čast mi je odgovoriti: Da ne postoji nikakva povreda Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini, jer je Predsedništvo Narodne skupštine *odmah* po prijemu izveštaja Odbora za proučavanje zakonskog predloga o zaštiti zemljoradnika i sredjivanju kreditnih odnosa u zemlji *stavilo* na dnevni red izveštaj Odbora *i to u četiri maha*, prvo u 17 redovnom sastanku, pa u 18, 19 i 20 (dne 14, 15 i 16 decembra). Medjutim je sama Narodna skupština po § 31 Poslovnika na istim sednicama skinula sa dnevnog reda *pre* toga izveštaja.

Predsedništvo Narodne skupštine je rešeno da pomenuti zakonski predlog stavi ponovo na dnevni red Skupštine u koliko i kad utvrdjeni red poslova, koji ne trpe odlaganja, bude dopustio.

Ima reč g. Ministar finansija da odgovori na pitanje Narodnog poslanika g. Djordja Čirića o plaćanju poreze opštinama od strane države (*Milinko Milutinović:* Šta je sa mojim pitanjem?) Po § 40 Poslovnika odgovaraju Ministri samo na ona pitanja narodnih poslanika koja su pismeno dostavljena Predsedništvu Narodne skupštine.

Reč ima g. Ministar finansija:

Ministar finansija Dr. Milorad Djordjević: Na pitanje narodnog poslanika g. Djoke Čirića koje se odnosi na neplaćanje prireza opštinama od strane države na porez, koim su zadužena državna dobra, čast mi je dati sledeći odgovor:

Odredba § 16 Finansiskog zakona za 1932—33, koja predviđa rashodovanje neposrednog poreza razrezanog na državna zemljišta i zgrade, odnosi se isključivo na otpis celokupne dugujuće i tekuće dr-

žavne poreze, koju država plaća na svoja dobra. Međutim ovom se odredbom nije htelo otpisivanje samoupravnog prireza razrezanog na taj porez, niti se ta odredba na te prireze odnosi.

Usled nedovoljnih budžetskih kredita za isplatu samoupravnih prireza, nisu izvršene isplate ovih prireza na vreme. Kako sada postoji budžetska i zakonska mogućnost za izvršenje ovih dužnih isplata na osnovu odredbe §-a 8 Finansiskog zakona za ovu godinu, to sam izdao naredjenje da se ove isplate izvrše, čime će se nesumnjivo olakšati finansiski položaj onih opština, u čijim se atarima nalaze državna dobra, (Peskanje).

Potpredsednik Dr. Kosta Popović: Ima reč narodni poslanik g. Djoka Ćirić.

Djordje Ćirić: Gospodo narodni poslanici, kao što ste čuli, član 16 Finansiskog zakona za prošlu godinu predviđa rashodovanje celokupnog prireza, koji duguje država pojedini opštinama, gde ima svoja državna dobra ili državne zgrade. Mi smo bili u jednoj nedoumici pa i administrativni organi Ministra finansija i Ministra šuma, da li se tim zakonskim odredbama hoće i to, da država ne stoji u obavezi i sa plaćanjem odnosnoga prireza koji ona opštinama duguje. Zato sam ja uputio ovo pitanje, s obzirom na sve one materijalne teškoće koje kao što znate imaju sve opštine, naročito seoske. Jer dotle dok država traži od njih sve, dotle im ona ne plaća ono što je ona njima dužna. Ja sam obavešten da je g. Ministar finansija, a i sam je izjavio maločas ovde, da je naredio isplatu dužnog prireza. Ali ima jedna druga stvar, na koju hoću da obratim pažnju g. Ministra finansija, da novac koji je poslat iz Ministarstva finansija preko Direkcije šuma za isplatu dužnog prireza, ostao je i dalje kod Direkcije šuma i taj se novac upotrebljava za druge svrhe a ne za svrhe kojoj je namenjen. Zbog toga izjavljujem i moram moliti, da g. Ministar finansija i g. Ministar šuma učine korak kod Direkcije šuma da se novac upotrebi za njegovu pravu svrhu. S obzirom na ovo što je učinio g. Ministar finansija sa svoje strane da opštine dodju do svoga novca, ja sam sa odgovorom g. Ministra finansija zadovoljan.

Potpredsednik Dr. Kosta Popović: Ima reč g. Ministar finansija da odgovori na pitanje narodnog poslanika Radenka Saračevića. Da li je tu narodni poslanik g. Radenko Saračević? (Glasovi: Nije tu!) Pošto narodni poslanik g. Radenko Saračević nije tu ovo se pitanje skida sa dnevnog reda. Ima reč Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja da odgovori na pitanje narodnog poslanika Djoke Ćirića, o neisplaćivanju invalidske potpore u srezu Caribrodskom i Lužičkom.

Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja Ivan Pucelj: G. Djoka M. Ćirić narodni poslanik, uputio mi je pitanje o neredovnom isplaćivanju državnih potpora invalidima i njihovim porodicama u srezu Caribrodskom i Lužičkom:

Na ovo pitanje čast mi je odgovoriti sledeće:

Svima invalidima i njihovim porodicama ne isplaćuju se redovno potpore. Razlog tome nije zastoj u radu odseka Računovodstva poverenog mi Ministarstva. Isplate potpora vrše se samo po novim rešenjima donetim od viših invalidskih sudova. Po starijim rešenjima neće se vršiti isplate sve dotle, dok ne budu zamenjena novim, od viših invalidskih sudova.

Naredio sam da se rad oko donošenja, t. j. zamenjivanja starih rešenja novim, ubrza i što pre okonča.

Po novim rešenjima Oseka računovodstva poverenog mi Ministarstva na vreme i uredno otvara, u iznosima predviđenim budžetom, kredite za isplatu potpora preko nadležnih Finansiskih direkcija.

Eventualno neuredno isplaćivanje potpora, i pored toga, ne zavisi više od poverenog mi Ministarstva već razlog tome treba potražiti na drugoj strani.

Preduzeo sam da se ovo pitanje najpovoljnije reši, tražeći od g. Ministra finansija, da u novom državnom budžetu rashoda predvidi veću sumu za ovu svrhu, jer tada neće biti državnih obaveza — dugova, usled neisplaćivanja potpora.

Isto tako tražio sam od g. Ministra finansija, da mi se za budžetsku 1932—33 godinu odobri naknadni kredit od *Dinara 15.000.000.* — kako bi se na taj način i za ovu budžetsku godinu obezbedile isplate redovne invalidnine, pošto je votirana suma od *Dinara 100.000.000* dinara nedovoljna.

U isto vreme koristim priliku da napomenem, da su za sve zaostale invalidnine, a koje su dostavljene poverenom mi Ministarstvu od strane Finansiskih direkcija shodno uputstvu g. Ministra finansija izdati nalozi na isplatu Finansiskim direkcijama u ukupnom iznosu oko dinara 20.000.000.—

Potpredsednik Dr. Kosta Popović: Reč ima narodni poslanik g. Ćirić, da odgovori da li je zadovoljan odgovorom Gospodina Ministra.

Djordje Ćirić: Gospodo poslanici, da li smo mi potpuno izvršili svoju dužnost prema invalidima i da li smo učinili sa svoje strane sve, da se ti ljudi vrata društvu, — ja o tome neću da govorim, mislim da će nam se za to ukazati druga prilika za vreme budžetske debate. Ali je jedna druga stvar u pitanju. G. Ministar za socijalnu politiku kaže, da je on tražio kredite, i da se vrši isplata samo po predmetima čija su rešenja po zak. od 1931 god. To je dobro, gospodo, ali šta da radimo kad mi odemo u diviziski sud za rešavanje invalidskih potpora, i kad tamo nailazimo na jednu gomilu akata, u kojoj se ne može snaći ni predsednik suda, niti članovi suda, niti ma koji drugi, koji traže kakvo obaveštenje o invalidskim predmetima. Odgovor je od nadležnih uvek te isti: „Kad dodje na red“, jer oni ne mogu predmet ni da nadju, nego ako slučajno dodje na red. Zato ja mislim, da g. Ministar socijalne politike treba da izda jedno strogo naredjenje tim diviziskim sudovima, kako bi u poslovima bili ekspeditivniji. Ja mislim, kad bi uputili jedno drugo pitanje g. Ministru socijalne politike, da nam da obaveštenje o tome: koliki je broj invalidskih rešenja izašao iz ruku diviziskog suda u Nišu dosada, ili ako bi ga pitali: koliko staje diviziski nvalidski sud u Nišu državu, ja mislim da bi cifra bila zgražavajuća a još zgražavajućiji odgovor bi bio, jer ja verujem, da je cifra oko izdržavanja toga suda prevelika a da je invalidskih predmeta iz njegovih ruku izašlo vrlo malo.

G. Ministar socijalne politike kaže, da treba tražiti razlog za neisplatu invalida i na drugoj strani. Ja sam pretpostavljao, da će mi g. Ministar za socijalnu politiku tako nešto reći, pa sam isto pitanje uputio i g. Ministru finansija, koji će, svakako, da nam kaže dve tri reči i sa svoje strane: zašto se ovako neredovno isplaćuje invalidnina našim invalidima. Ja sam u svome pitanju nagovestio, da se ne

isplaćuje ne samo onim invalidima koji nisu prevedeni na nov Zakon nego se ne isplaćuje invalidnina ni onima, koji imaju rešenja po Zakonu od 1931 godine, i ta neisplata traje po 6-7 meseci, a ima nekoliko slučajeva u srezu Caribrodskom i Lužničkom da nije isplaćena invalidnina i za godinu dana.

Mislim da će se g. Ministar socijalne politike, u sporazumu sa g. Ministrom finansija, postarati, da se invalidnina redovno isplaćuje i da ne pruža nezgodan materijal za kakve razgovore u pogledu invalidskog pitanja i da se ne pravi jedna nacionalna sramota bez potrebe.

Sa odgovorom g. Ministra socijalne politike, s obzirom na ovo što je on uradio, ja sam zadovoljan.

Potpredsednik Dr. Kosta Popović: Reč ima g. Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja da odgovori na pitanje narodnog poslanika g. Dragića Selmića o neresavanju invalidskih predmeta u diviziskom sudu, u Nišu.

Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja Ivan Pucelj: Na pitanje narodnog poslanika g. Dragića Selmića o neresavanju invalidskih predmeta u Invalidskom sudu Moravske diviziske oblasti u Nišu, čast mi je dati ovaj odgovor:

Invalidski sud Moravske diviziske oblasti u Nišu primio je od prvostepenih sudova 31.331 invalidski predmet. Do 1 aprila 1932 godine ovaj sud rešio je definitivno 14.696 invalidskih predmeta. 10.327 predmeta poslao je dotle raznim vlastima na dosledjenje. Do toga datuma ostalo je svega 6.308 predmeta, koji nisu još bili uzeti u rad. Od 1 aprila 1932 godine pa do 24 novembra 1932 godine isti sud rešio je 6.165 predmeta, a 5.288 predmeta poslao je na dosledjenje.

Pri tome treba napomenuti, da se rad invalidskih sudova ne sastoji u samom prevodjenju ratnih invalida i njihovih porodica na prinadležnosti po novom invalidskom zakonu, već i u najdetaljnijoj reviziji invalidskih predmeta, jer su odredbe novog invalidskog zakona radi budžetske uštede, koju je ovim zakonom trebalo postići, nesrazmerno rigoroznije od ranijih odredaba, te je u većini slučajeva potrebno u izvesnim pravcima sve predmete naknadno doslediti. Iz ovog razlaganja jasno se vidi da je pomenuti sud izvršio ogroman posao.

Da bi omogućio još brži rad invalidskih sudova, podneo sam Narodnoj skupštini predlog amandmana, kojim se ovlašćujem, da mogu po potrebi kod invalidskih sudova, koji su preopterećeni, osnovati još

jedno odeljenje, a vas, gospodo narodni poslanici, molim da nastojite da taj amandman bude i primljen. (Pljeskanje).

Potpredsednik Dr. Kosta Popović: Reč ima narodni poslanik g. Selmić.

Dragić Selmić: Gospodo poslanici, Moravska diviziska oblast je dala u minulim ratovima gvozdeni puk sva tri poziva, dala je Toplički ustanak i prema tome prirodno je da je ona dala i najviše žrtava. I kad je dala najviše žrtava, onda je i vojna oblast u Nišu imala najviše posla da radi. Ali taj jedan sud ne može da postigne ni pored najbolje volje i rada, kako je i gospodin Ministar rekao, zato što je jedan, a ta oblast bila je guvno pogibije u minulim ratovima.

Kad god sam otišao u Toplicu i vidjao se sa ljudima iz ma koga sreza slušao sam samo žalbe i jecanja zašto im se ne donose rešenja i zašto ne primaju invalidsku potporu; zašto deca onih silnih ratnika palih na bojnopolju nemaju ništa od države. Mene je to i nagnalo da ovo pitanje uputim na g. Ministra, sa čijim sam odgovorom zadovoljan, samo molim Kraljevsku vladu da prihvati amandman g. Ministra da se pri Invalidskom sudu otvori još jedno odeljenje, koje će sve neresene predmete što pre da reši.

Ja znam dosta udovica, koje još stanuju u busacima pošto im je neprijatelj za vreme Topličke bune popalio kuće, i te udovice sa sitnom decom ne primaju za dve do tri godine ništa. Za to molim Kraljevsku vladu da se taj amandman primi, te da predmeti invalidske potpore i naših invalida, prema kojima se inače nismo odužili kako bi trebalo, što pre dodju do rešenja.

Potpredsednik Dr. Kosta Popović: Reč ima g. Ministar vojske i mornarice da odgovori na pitanje narodnog poslanika g. Jakova Tomića. (Uzvici: nije ovde!) Pošto g. Tomić nije prisutan to ćemo skinuti sa dnevnoga reda i prelazimo na dnevni red: Utvrđivanje dnevnoga reda. (Javljaју se poslanici za reč) Dnevni red se utvrđuje bez diskusije.

Kao dnevni red za narednu sednicu predlažem: Pretres izveštaja Odbora o izmenama i dopunama Zakona o izboru narodnih poslanika. Prima li Narodna skupština? (Prima — ne prima). Većina prima. Narodnu sednicu zakazujem sutra za 10 časova pre podne a današnju zaključujem.

Sednica je zaključena u 12 časova.

P R I L O Ž I

MINISTARSTVO INOSTRANIH POSLOVA

Kraljevine Jugoslavije

AU. — 42

Reg. oznaka

Predmet: Predlog Zakona o vazduhoplovnoj konvenciji sa dopunskim protokolom izmedju Kraljevine Jugoslavije i Republike Austrije, zaključennoj i potpisanoj u Beču, 14 oktobra 1932 godine.

G. Dr. KOSTI KUMANUDIU,
Pretsedniku Narodne skupštine

BEOGRAD

Gospodine Pretsedniče,

U prilogu pod 1. čast nam je dostaviti V am originalni Ukaz Njegovog Veličanstva Kralja od 29 decembra 1932 godine, kojim smo ovlašćeni u smislu člana 63 Ustava Kraljevine Jugoslavije da možemo podneti na rešavanje Narodnom pretstavništvu **Predlog zakona o vazduhoplovnoj konvenciji sa dopunskim protokolom, zaključennoj i potpisanoj u Beču, 14 oktobra 1932 godine**, izmedju Kraljevine Jugoslavije i Republike Austrije.

U prilogu pod 2. čast nam je dostaviti V am deset primeraka Predloga zakona sa obrazloženjem o gorepomenutoj konvenciji, s molbom, da isti izvolite izneti na rešenje pred Narodnu skupštinu. Izvolite primiti, Gospodine Pretsedniče, i ovom prilikom uverenje o našem osobitom poštovanju.

Ministar saobraćaja
Laz. Radivojević, s. r.

Ministar vojske i mornarice
Armiski djeneral,
Drag. Ž. Stojanović, s. r.

Ministar inostranih poslova
B. Jevtić, s. r.

MI

ALEKSANDAR I.

PO MILOSTI BOŽJOJ I VOLJI NARODNOJ

Kralj Jugoslavije,

Na predlog Zastupnika Našeg Ministra inostranih poslova, Našeg Ministra bez portfelja, Našeg Ministra saobraćaja i Našeg Ministra vojske i mornarice, a po saslušanju Našeg Ministarskog saveta rešili smo i rešavamo:

Ovlašćuju se Zastupnik Našeg Ministra inostranih poslova, Naš Ministar bez portfelja, Naš Ministar saobraćaja i Naš Ministar vojske i mornarice da mogu na osnovu člana 63 Ustava Kraljevine Jugoslavije, podneti Narodnom predstavnštvu na rešavanje:

Predlog zakona o vazduhoplovnoj konvenciji sa dopunskim protokolom izmedju Jugoslavije i Austrijske Republike, zaključenim i potpisanim u Beču 14 oktobra 1932 godine.

Zastupnik Našeg Ministra inostranih poslova, Naš Ministar bez portfelja, Naš Ministar saobraćaja i Naš Ministar vojske i mornarice neka izvrše ovaj Ukaz.

29. decembra 1932 godine
u Beogradu

ALEKSANDAR, s. r.

Zastupnik

Ministra inostranih poslova,
Ministar bez portfelja,
Dr. Albert Kramer, s. r.

Ministar saobraćaja,
Laz. Radivojević, s. r.

Ministar vojske i mornarice,
Armiski djeneral
Drag. Ž. Stojanović, s. r.

MINISTARSTVO INOSTRANIH POSLOVA
KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

PREDLOG ZAKONA

0

VAZDUHOPLOVNOJ KONVENCIJI I PROTOKOLARNOM DODATKU IZMEDJU KRALJEVINE JUGOSLAVIJE I AUSTRIJSKE REPUBLIKE, ZAKLJUČENIM I POTPISANIM U BEČU, 14 OKTOBRA 1932 GOD.

koji glasi :

§ 1.

Odobrava se i dobija zakonsku silu Vazduhoplovna konvencija i Protokolarni dodatak izmedju Kraljevine Jugoslavije i Austrijske Republike, zaključeni i potpisani u Beču, 14 oktobra 1932 godine, čiji tekst na srpsko-hrvatskom i nemačkom jeziku glasi :

VAZDUHOPLOVNA KONVENCIJA

izmedju Kraljevine Jugoslavije i Austrijske republike.

Njegovo Veličanstvo Kralj Jugoslavije i Pretsednik Austrijske Republike, u istoj želji da potpomognu razvitak vazdušnog saobraćaja izmedju obeju zemalja, odlučili su, da u tu svrhu zaključče jednu Vazduhoplovnu Konvenciju i određuju za svoje opunomoćnike.

NJ. V. KRALJ JUGOSLAVIJE:

Gospodina Djordja **Nastasijevića**, Izvanrednog Poslanika i Punomoćnog Ministra kod Republike Austrije,

PRETSEDNIK AUSTRIJSKE REPUBLIKE:

Gospodina Dr-a Engelbertha **Dolfusa**, Saveznog Kancelara.

Ovi Punomoćnici, posle uzajamnog saopštenja svojih punomoćija, koja su kao punovažna naši, saglasili su se u sledećem:

Član 1. 1. Svaka ugovorna Država priznaje, u mirno doba, pod uslovom potpune uzajamnosti, vazduhoplovima druge ugovorne Države, koji su u istoj uredno upisani, pravo da vrše vazdušni saobraćaj na njenoj teritoriji s tim da se pridržavaju određaba sadržanih u ovoj Konvenciji.

2. Kao teritorij, u smislu ove Konvencije, smatra se teritorij Države uključivo sa njenim teritorijalnim vodama.

Član 2. 1. Pod vazduhoplovima, u smislu ove Konvencije, podrazumevaju se privatni i oni državni motorni vazduhoplovi i slobodni baloni, koji se ne upotrebljavaju kao vojni, carinski ili policijski vazduhoplovi.

2. Kao vojni vazduhoplovi imaju se smatrati oni vazduhoplovi, koji sačinjavaju sastavni deo vojnog naoružanja, koji se raspoznavaju svojom oznakom vojnih vazduhoplova, ili kojima komanduju lica koja vrše svoju vojničku službu.

3. Na slobodne balone odredbe ove Konvencije primeniće se u toliko, u koliko to dozvoljava njihova osobina.

Član 3. Vazduhoplovi imaju narodnost one Države, u čiji su Registar propisno uneti.

Član 4. 1. Zajedničke granice obeju ugovornih Država mogu se preleteti samo izmedju tačaka, koje će se sporazumno odrediti od strane nadležnih vlasti,

§ 2.

Ovaj zakon stupa u život kad ga Kralj potpiše i kad se obnaroduje u Službenim novinama, a obveznu silu dobija pošto se ispuše uslovi člana 28 rečene Konvencije i tačke 7 protokolarnog dodatka.

Preporučujemo Našem Ministru pravde da ovaj Zakon obnaroduju, svima Našim Ministrima da se o izvršenju njegovom staraju, vlastima zapovedamo da po njemu postupaju, a svima i svakome da mu se pokoravaju.

2. Nezajedničke granice imaju se preleteti izmedju tačaka, koje će se odrediti od strane dotične zainteresovane Države.

3. Granični prostor, koji je jedna ugovorna Država odredila za prelet svojih granica za svoje i strane vazduhoplove, ostaje bez daljeg otvoren i za prelet vazduhoplova druge ugovorne Države.

Član 5. 1. Svaka ugovorna Država može zabraniti vazdušni saobraćaj preko izvešnog dela svoje teritorije pod uslovom, da se ne pravi nikakva razlika izmedju vazduhoplova obeju ugovornih Država.

2. Delovi teritorije, iznad kojih je vazdušni saobraćaj u tom smislu zabranjen, imaju se saopštiti drugoj ugovornoj Državi.

3. Svaka ugovorna Država zadržava sebi pravo, da iznad svoje teritorije, pod vanrednim okolnostima, vazdušni saobraćaj smesta smanji ili potpuno ili delimično zabrani.

Član 6. 1. Svaki vazduhoplov, koji bi dospeo iznad jedne „zabranjene zone“ jedne ugovorne Države, mora odmah da da znak „nužde“, koji je propisan Vazduhoplovnim Pravilima te Države, i da odmah sleti na najbliži aerodrom van „zabranjene zone“ te Države.

2. Isto važi i za slučaj, da jedan vazduhoplov u toku svog leta dobije naročiti znak, da se nalazi iznad „zabranjene zone.“

Član 7. 1. Aerodromi, otvoreni za javni vazdušni saobraćaj, stoje na isti način na raspoloženju vazduhoplovima obeju ugovornih Država. Vazduhoplovi obeju ugovornih Država mogu isto tako koristiti se ustanovama vazduhoplovne-meteorološke i radio službe kao i svima ostalim službama, koje služe bezbednosti saobraćaja. Eventualne takse (za sletanje, boravak, itd.) jednake su za vazduhoplove obeju ugovornih Država.

2. Dolazak i polazak, u i iz jedne od obeju ugovornih Država, može se vršiti samo na i sa jednog carinskog vazduhoplovnog pristaništa, koje je otvoreno za javni vazdušni saobraćaj i na kojem se imaju vršiti i formalnosti oko pasoša, i to bez prava prethodnog, odnosno kasnijeg, sletanja van takvog vazduhoplovnog pristaništa.

3. U pojedinim slučajevima nadležne vlasti mogu odobriti dolazak na, ili polazak sa drugih aerodroma, na kojima se imaju izvršiti formalnosti oko carine i pasoša. Takodje i u ovim naročitim slučajevima važi zabrana prava prethodnog, odnosno kasnijeg sletanja van ovih aerodroma. Za ova odobrenja treba se blagovremeno obratiti nadležnim vazduhoplovnim vlastima. Troškove oko izvršenja formalnosti carine i pasoša snosiće u ovom slučaju stranka.

4. U slučaju prinudnog sletanja, ili sletanja u smislu člana 6, u Državi polaska, a posle obavljanja formalnosti oko carine i pasoša, ili u Državi dolaska, a pre obavljanja formalnosti oko carine i pasoša, vođa vazduhoplova, posada i putnici se imaju pridržavati propisa koji važe u dotičnoj Državi za obavljanje tih formalnosti oko carine i pasoša.

Član 8. Svaka ugovorna Država dostavlja drugoj spisak vazduhoplovnih pristaništa, koja su na njenoj teritoriji otvorena za javni vazdušni saobraćaj, a iz kojega se istovremeno može videti, koja su pristaništa carinska i na kojima se mogu vršiti formalnosti oko pasoša. Svaka promena u ovom spisku i svako, ma i privremeno, smanjenje mogućnosti korišćenja jednog od tih vazduhoplovnih pristaništa, mora se odmah saopštiti drugoj ugovornoj Državi.

Član 9. 1. Vazduhoplovi moraju imati jasno i dobro vidljive oznake, koje omogućavaju za vreme leta raspoznavanje (znaci državljanstva i upisa). Na istim mora biti obeleženo ime i domicil sopstvenika.

2. Vazduhoplovi moraju biti snabdeveni „Uverenjem o upisu“ i „Svedodžbom o plovidbenosti“, kao i svim ostalim dokumentima za vazdušnu plovidbu koji su propisani u njihovoj državi.

3. Nedržavni vazduhoplovi moraju pored toga, nositi sobom jedno uverenje, da su za pokriće plaćanja ošteta za eventualno prouzrokovane štete, ili povrede na teritoriji druge ugovorne Države, zaključili odgovarajuće osiguranje ili deponovali novac ili vrednosne papire.

Član 10. 1. Članovi posada, koji na vazduhoplovu vrše kakvu službu koja u njihovoj zemlji podleži naročitom odobrenju, moraju biti snabdeveni ispravama za vazdušnu plovidbu propisanim u njihovoj zemlji, a naročito uredno važećim „Diplomama sposobnosti i Dozvolama.“

2. Ostali članovi posada moraju biti snabdeveni ispravama, koje potvrđuju njihov rad na vazduhoplovu, zvanje, identitet i državljanstvo.

3. Posada i putnici moraju biti snabdeveni ispravama, koje su potrebne za saobraćaj izmedju obeju Država, a prema postojećim propisima, u koliko to ne bi bilo drugačije određeno izmedju obeju ugovornih Država.

Član 11. 1. „Svedodžbe o plovidbenosti“, „Diplome sposobnosti i Dozvole“ koje su izdate ili priznate kao punovažne od strane jedne ugovorne Države za dotični vazduhoplov ili posadu, imaju istu važnost i u drugoj ugovornoj Državi, kao i odgovarajuća izdata ili priznata dokumenta u toj državi. Ali „Diplome sposobnosti i Dozvole“ posada važe samo za službu na vazduhoplovima svoje Države.

2. Svaka od ugovornih Država zadržava sebi pravo, da za saobraćaj na svojoj teritoriji ne priznaje „Diplome sposobnosti i Dozvole“ izdate njezinim državljanima od druge ugovorne Države.

3. U slučaju da se sposobnost za letenje jednog vazduhoplova, posle izdanja uverenja, toliko pro-

meni, da je bezbednost u pitanju, produženje putovanja tog vazduhoplova nad teritorijom druge ugovorne Države može zavisiti od odobrenja nadležnih vlasti te Države. Tom prilikom dozvola za produženje putovanja izdaće se samo po izvršenju potrebnih opravaka na tom vazduhoplovu, koje će osigurati bezbedno produženje putovanja.

Član 12. Pogonski materijal, koji se nalazi na vazduhoplovu jedne od ugovornih Država, oslobođen je od carine i trošarine pri dolasku na teritoriju druge ugovorne Države, izuzev onog pogonskog materijala, koji bi se istovarilo na teritoriji te Države ili upotrebio isključivo za letove u toj Državi.

Član 13. 1. Vazduhoplovi jedne od ugovornih Država mogu biti snabdeveni radio-električnim aparatima za primo predaju vesti, ako imaju za to naročitu dozvolu od svoje Države. Za upotrebu takvih aparata iznad teritorije jedne od ugovornih Država merodavne su odredbe koje za to postoje u toj Državi. Takav se aparat sme upotrebljavati samo od strane članova posade, koji nose sobom naročitu dozvolu svoje Države.

2. Obe ugovorne Države zadržavaju sebi pravo da izdaju radi sigurnosti propise za obaveznu opremu vazduhoplova radio-električnim aparatima za primo-predaju vesti.

Član 14. 1. Vazduhoplovi, njihova posada i putnici ne smeju sobom nositi oružje, municiju ratni materijal, predmete sposobne za hemiski rat, sretstva za gadjanje i miniranje, poštanske golubove, i fotografske aparate ako za to nemaju dozvole one Države, na čijoj teritoriji se vazduhoplov nalazi. Ova odredba, pod uslovom da ne menja propise te Države u pogledu prava posedovanja i nošenja oružja, ne važi za članove posada, u koliko ona se odnosi na opremu vazduhoplova signalnim sretstvima i ručnim oružjem potrebnim za zaštitu osoba i stvari koje se prenose.

2. U cilju javne bezbednosti svaka od ugovornih Država može na svojoj teritoriji ograničiti prenos ili opremu i sa drugim predmetima pored onih navedenih u prednjem stavu. Ovo se ima primeniti bez razlike na vazduhoplove svake od ugovornih Država.

Član 15. 1. Vazduhoplovi pri prenosu putnika ili robe, moraju biti snabdeveni poimničnim spiskom putnika, jednim spiskom sa navodnom vrste i količine robe i tovara, kao i potrebnim carinskim deklaracijama.

2. Carinarnice obeju ugovornih Država sporazumeće se neposredno u pogledu vršenja carinskog nadzora nad vazduhoplovima.

Član 16. Prenos pošte regulisaće se naročitim neposrednim sporazumom izmedju Uprava Pošta obeju ugovornih Država.

Član 17. Svaka ugovorna Država na svojoj teritoriji ima u svim slučajevima pravo službenog pregleda vazduhoplova druge ugovorne Države prilikom polaska i dolaska i kontrolisanja propisanih isprava i ostalih dokumenata.

Član 18. 1. Prenos osoba i robe vršen kao obrt a naročito, uredjenje i uspostavljanje redovnog vazdušnog saobraćaja od strane vazduhoplovno-saobraćajnih preduzeća jedne od ugovornih Država, nad teritorijom druge ugovorne Države ili tranzitno preko iste (sa ili bez sletanja) regulisaće se naročitim sporazumom izmedju najviših vazduhoplovnih vlasti obeju ugovornih Država. Prema ovim naročitim spo-

razumima, određena preduzeća za vršenje redovnog vazdušnog saobraćaja jedne od ugovornih Država dobivaju za to naročite dozvole od nadležnih vlasti druge ugovorne Države.

2. Svaka od ugovornih Država zadržava pravo vršenja prevoza osoba i robe, kao obrt, između dve tačke svoje državne teritorije, za svoje domaće vazduhoplove.

Član 19. Kao balast može se izbacivati samo sitan pešak ili voda.

Član 20. 1. Druge stvari, osim balasta, mogu se usput izbacivati ili inače odvojiti, ako je ugovorna Država, na čijoj se teritoriji to ima vršiti izdala za to naročitu dozvolu.

2. Za izbacivanje ostataka sa aeroplana, koji se nalazi u letu, treba poštovati postojeće po tom pitanju propise one ugovorne Države, na čijoj teritoriji bi se to imalo vršiti.

Član 21. Vazduhoplov koji doleti u jednu od ugovornih Država ili preleće njenu teritoriju i tamo, samo u koliko je to potrebno, sleti i boravi, može se izuzev eventualnih postojećih i širih povlastica, osloboditi zaplene radi povrede jednog patenta, obrasca, modela ili zaštitne marke, ako položi jednu garanciju, čija se visina, ako ne dodje do sporazuma, određuje u što kraćem roku od strane vlasti mesta zaplene.

Član 22. Svaka ugovorna Država saopštiće drugoj ugovornoj Državi sve važeće propise, koji se odnose na vazdušni saobraćaj na sopstvenoj teritoriji.

Član 23. Vazduhoplovna saobraćajna preduzeća i vazduhoplovi jedne od ugovornih Država, njihove posade, putnici i tovar podleže na teritoriji druge ugovorne Države obavezama propisa, koji budu važili u toj Državi, a naročito propisa, koji se u opšte odnose na vazdušni saobraćaj, a u koliko isti važe za sve strane vazduhoplove, bez obzira na državljanstvo, propisa o dozvolama, zatim propisa o carini i drugim dažbinama, o zabrani uvoza i izvoza, o prenosu lica i dobara, o javnoj bezbednosti i redu, kao i propisa o sanitetu i pasošima. Oni podležu i ostalim obavezama opštevažećeg zakonodavstva.

Član 24. Svaka ugovorna Država saopštiće drugoj ugovornoj Državi povrede određaba ove Konvencije učinjene na svojoj teritoriji od strane vazduhoplovnih preduzeća ili vazduhoplova druge ugovorne Države kao i od strane njihovih posada.

Član 25. Pojednost oko izvodjenja ove Konvencije, u koliko je to potrebno i moguće, regulisaće se neposrednim sporazumom između pojedinih nadležnih uprava obeju ugovornih Država.

Član 26. 1. Eventualna sporna pitanja u pogledu

tumačenja ili primene ove Konvencije, u koliko se diplomatskim putem ne bi mogla rešiti, podneće se, na traženje jedne ugovorne Države na odluku dole navedenom Izbornom Sudu. Odluke Izbornog Suda obavezne su za obe ugovorne Države.

2. Izborni Sud sačinjavaju 3 člana i konstituise se na taj način, da svaka ugovorna Država u toku od jednog meseca po saopštenju jedne ugovorne Države drugoj o potrebi konstituisanja Izbornog Suda, odredi po vlastitom izboru jednog izbornog sudiju.

U slučaju da jedna od obeju ugovornih Država u tom roku ne bi imenovala svog izbornog sudiju, druga ugovorna Država ima pravo da se obrati Predsedniku Švajcarske Države s molbom za imenovanje tog izbornog sudije.

U toku istog meseca izabraće se na osnovu sporazuma između obeju ugovornih Država, Predsednik Izbornog Suda. Predsednik mora da bude stručnjak u oblasti vazduhoplovstva i to državljanin jedne treće Države, a koji nema domicil na teritoriji koje od ugovornih Država, niti stoji u kojem odnosu službenom prema kojoj od ugovornih Država.

U slučaju da se u toku jednog meseca ne bi postigao sporazum u izboru Predsednika Izbornog Suda, svaka ugovorna Država ima pravo da se obrati Predsedniku Švajcarske Države s molbom za imenovanje jednog predsednika.

3. Mesto sastanka Izbornog Suda određuje predsednik.

4. Odluke Izbornog Suda donose se većinom glasova.

5. Ako se nijedna od ugovornih Država ne protiviti, postupak se može pismeno vršiti, inače Izborni Sud određuje formu postupka.

6. Svaka ugovorna Država nagradjuje svoga izbornog sudiju za njegov rad i plaća polovinu nagrade predsednika. Troškove postupka snose obe ugovorne Države po pola.

Član 27. Svaka ugovorna Država može ovu Konvenciju u svako vreme otkazati, a koji otkaz dobiva obaveznu snagu na kraju iduće kalendarske godine.

Član 28. Ova Konvencija ima se ratifikovati, a dokumenti ratifikacije izmeniće se u Beogradu. Ova konvencija stupa na snagu sa danom izmene ratifikacionih dokumenata.

U potvrdu čega su potpisati ovu Konvenciju potpisali i svojim pečatom potvrdili.

Radjeno u Beču, dana 14 oktobra 1932, u dva ravnoglasna primerka na srpsko-hrvatskom i nemačkom jeziku, oba su teksta jednako autentična.

Djordje Nastasijević s. r.

Dolfus s. r.

OBRAZLOŽENJE

Između naše Države i Republike Austrije zaključena je i potpisana, u Beču 14. oktobra 1932 god., Vazduhoplovna konvencija, koja sadrži pravila i propise o međusobnom vazdušnom saobraćaju.

Svaka Država priznaje privatnim i onim državnim motornim vazduhoplovima i slobodnim balonima koji se ne upotrebljavaju kao vojni, carinski ili policijski vazduhoplovi, u mirno doba pravo vršenja vazdušnog saobraćaja na njenoj teritoriji (čl. 1—3). Zajedničke granice mogu se preletati samo između sporazumno određenih tačaka, a nezajedničke granice između tačaka koje će odrediti zainteresovana Država (čl. 4). Svaka Država može zabraniti letenje

iznad izvesnog dela njene teritorije, a pod vanrednim okolnostima može odmah smanjiti ili potpuno zabraniti letenje iznad cele teritorije (čl. 5). Vazduhoplov koji bi dospeo iznad „zabranjene zone“ mora odmah dati znak „nužde“ i sleteti na najbliži aerodrom van te zone (čl. 6). Član 7 sadrži propise o ravnopravnoj upotrebi aerodroma, ustanova vazduhoplovno-meteorološke i radio-službe, o carinskim i pasoškim formalnostima i o slučaju prinudnog sletanja. Svaka Država dostaviće onoj drugoj spisak vazduhoplovnih pristaništa (čl. 8). Član 9 do 11 sadrži propise o oznakama vazduhoplova, o potrebnim iverenjima i dokumentima kojima moraju biti

snabdeveni, o diplomama i dozvolama članova posada, kao i o eventualnom davanju odobrenja za produženje leta u slučaju, ako bi se sposobnost za letenje nekog vazduhoplova, posle izdanja uverenja, toliko promenila da je bezbednost dovedena u pitanje. Član 12 govori o carinskom i trošarinskom oslobodjenju pogonskog materijala. Član 13 sadrži propis o radio-električnim aparatima na vazduhoplovima. Član 14 zabranjuje nošenje oružja, municije, ratnog materijala, predmeta za hemijski rat, sretstava za gadjanje i miniranje, poštanskih golubova i fotografskih aparata bez dozvole one Države nad čijom se teritorijom nalazi vazduhoplov. Dozvoljava se samo oprema vazduhoplova signalnim sretstvima i ručnim oružjem potrebnim za zaštitu osoba i stvari. U cilju javne bezbednosti može se ograničiti i prenos izvesnih drugih predmeta. Vazduhoplovi koji prenose putnike ili robu moraju imati poimenični spisak putnika i spisak vrste i količine robe, kao i potrebne carinske deklaracije (čl. 15). Prenos pošte regulisaće se naročitim sporazumom (čl. 16). Po članu 17, svaka Država ima pravo službenog pregleda vazduhoplova one druge Države prilikom polaska i dolaska. Član 18 govori o prenosu putnika i robe i o uspostavljanju redovnog saobraćaja koji se ima regulisati naročitim sporazumom, pri čemu svaka Država može zadržati za svoje domaće vazduhoplove pravo vršenja prevoza putnika i robe kao obrt između dve tačke svoje teritorije. Članovi 19 i 20 sadrže propise o izbacivanju balasta ostataka i drugih stvari za vreme letenja. Za povredu patenta, obrasca, modela ili zaštitne marke, vazduhoplov se neće zapleniti, ako položi dovoljnu garanciju (čl. 21). Član 22 predviđa da svaka Država onoj drugoj saopštava sve propise koji se odnose na vazdušni saobraćaj na sopstvenoj teritoriji. Vazduhoplovna saobraćajna preduzeća i vazduhoplovi jedne Države, njihove posade, putnici i tovari podležu na teritoriji one druge Države svima postojećim propisima o vazdušnom saobraćaju, o dozvolama, o carini i drugim dažbinama, o zabrani uvoza i izvoza, o prenosu lica i dobara, o javnoj bezbednosti i redu, kao i o sanitetu i pasošima (čl. 23). Svaka država izvestiće onu drugu o povredama odredaba ove Konvencije učinjenim na njenoj teritoriji od strane vazduhoplova one druge Države (čl. 24). Članom 25 predviđa se sporazumno neposredno regulisanje pojedinosti oko izvodjenja ove Konvencije, a član 26 govori o eventualnim sporovima oko tumačenja ili primene i o obrazovanju izbornog suda u slučaju pojavljenog spora.

Konvencija se može u svako doba otkazati stim da otkaz stupa na snagu na kraju iduće kalendarske god. Ratifikovanje izvršiće se u Beogradu i Konvencija stupa na snagu sa danom razmene ratifikacija.

Konvenciji priključeni Protokolarni dodatak sadrži osnovni sporazum o uredjenju međusobnog vazdušnog saobraćaja.

PROTOKOLARNI DODATAK

Prilikom potpisivanja zaključene Konvencije za vazdušni saobraćaj između Austrijske Republike i Kraljevine Jugoslavije, potpisati punomoćnici sporazumeli su se dalje u sledećem:

1. Ugovorne Državne saglasne su, da se redovni vazdušni saobraćaj, prema članu 18, stavu 1, prednje Konvencije, načelno ima vršiti u isto vreme od po jednog vazdušno-saobraćajnog preduzeća obeju ugovornih Država, i da svaka od ugovornih Država ima pravo, po svome nahodjenju, da odredi to vazdušno-

saobraćajno preduzeće bez potrebe sporazuma o tome sa drugom ugovornom Državom. Takav sporazum sa drugom ugovornom Državom potreban je samo onda, kada od jedne ugovorne Države bude naznačeno preduzeće, koje nije podanik te ugovorne Države.

Ako se prilikom uspostavljanja redovnog vazdušnog saobraćaja, isti ne može urediti na način da se saobraćaj vrši u isto vreme od po jednog preduzeća obeju ugovornih Država, to su obe ugovorne Države sporazumne, da se pri uspostavljanju jedne druge redovne vazdušno-saobraćajne veze, stvori jedno izravnaje putem sporazuma između nadležnih vlasti obeju ugovornih Država.

2. Radi olakšanja vršenja zajedničkog redovnog vazdušnog saobraćaja od strane preduzeća obeju ugovornih Država, svaka će ugovorna Država priznati, kao punovažne, „Diplome sposobnosti i Dozvole“ (Član 11, stav 1), izdate od strane druge Države posadama vazduhoplova svoga preduzeća, a za upravljanje vazduhoplovima iste vrste svog domaćeg preduzeća.

3. Obe ugovorne Države pružice sve moguće olakšice, u granicama postojećih propisa, a u cilju uproščavanja i ubrzavanja carinskih formalnosti u vezi sa prenosom putnika, pošte i robe vazdušnim putem.

4. Radi olakšanja redovnog vazdušnog saobraćaja, u smislu odredaba Člana 18, stava 1, Konvencije, obe su ugovorne Države saglasne, da se vazduhoplovi, namenjeni za vršenje ovog saobraćaja, zajedno sa ugradjenim motorima, kao i svi u inventarnom spisku tih vazduhoplova ili radionica (slagališta) uvedeni ili za inventarisanje odredjeni rezervni motori, rezervni delovi, sprave i instrumenti oslobode u obema ugovornim Državama od polaganja kaucije prilikom postupka oko carinskog beleženja, pod uslovom, da se isti predmeti, u roku odredjenom od strane nadležnih carinskih vlasti, opet izvezu pod carinskom kontrolom. Ovi predmeti podleže obaveznom povratnom izvozu čak i u slučaju da su postali neupotrebljivi, a ne dodje do konačnog ocarenjenja istih.

5. Za predmete, koji se nalaze u radionicama (slagalištima) jednog odobrenog vazduhoplovnog preduzeća, rok za povratni izvoz može se produžiti na temelju osnovano obrazloženog traženja.

6. Predmeti, sa kojima je obavljen prednji carinski postupak, stoje pod carinskim nadzorom i ne smeju se, bez odobrenja nadležne carinske vlasti, upotrebiti u druge svrhe nego za potrebe vazduhoplova namenjenih saobraćaju vazdušnih linija, shodno stavu 4.

7. Vlade obeju ugovornih Država saopštiće uzajamno, a po mogućstvu što pre po stupanju na snagu Konvencije, kao i docnije, granične odseke za prelet državnih granica odredjene prema Članu 4, stavu 2, Konvencije i dalje, u smislu Člana 4, stava 1, sporazumeće se o graničnim odsecima a pri tome sporazumeće se i na koji će se način vršiti izmene sporazumno odredjenih graničnih odseka.

Ovaj Protokolarni Dodatak, koji važi kao sastavni deo napred zaključene Konvencije, i stupa zajedno sa istom na snagu, izradiće se u dva ravnglasna primerka na nemačkom i srpsko-hrvatskom jeziku, čiji su tekstovi jednako autentični.

Radjeno u Beču, dana 14 oktobra 1932.

Dj. Nastasijević s. r.

Dolfus s. r.

INTERPELACIJA

NARODNOG POSLANIKA DR. B. G. ANDJELINOVIĆA NA
GOSPODINA MINISTRA INOSTRANIH POSLOVA O GOVORU
PRETSEDNIKA KR. ITALIJANSKE VLADE G. BENITA
MUSOLINI POVODOM INCIDENTA U TROGIRU SA RUS-
SENJEM GRBOVA NEKADAŠNJE
MLETAČKE REPUBLIKE

Nepoznate osobe oštetile su pre nekoliko dana u Trogiru grbove jedne strane srednjovekovne i feudalne države, koje je već pred stočetrdeset godina prestala egzistirati, a koja je kroz četrinstotina godina, do svoje propasti, vladala Trogirom i Dalmacijom.

Radi se o nekim kamenim lavovima, koje je nekadanja Mletačka republika kao simbol svoje vlasti i kao svoje državne grbove postavljala na jedne i državne zgrade i objekte, istim pravom kojim je kasnije Austrija postavljala svoje crnožute dvoglave orlove na javne državne zgrade i objekte u Veneciji.

To pozitivno pravo ne može nitko za ono doba poricati ni Veneciji u Dalmaciji ni Austriji u Veneciji — sve dok pravo naroda te simbole feudalnog gospodstva jednog naroda nad drugim nije izbrisalo i pravo zavojevača sprostavilo pravo narodnog suvereniteta, koje je ujedinilo i Talijanski i Jugoslavenski narod a koje je temeljem i Italije Viktora Emanuela, Garibaldi-a i Macinia, kao i Jugoslavije Petra Velikog Osloboditelja i Aleksandra Karadjordjevića.

Samo eo je Talijanski narod, a Venecija posebno, prešao jedino fazu austrijskog dvoglavog orla, dok je Jugoslavenski narod, Hrvati u Dalmaciji posebno, morao da predje i fazu mletačkog lava i fazu dvoglavog austrijskog orla, da dodje do svoga ujedinjenja i oslobodjenja.

Ali, pošto je gospodstvo mletačkog lava bilo i pre Francuske revolucije i pre preporoda naroda u nacionalnom pravcu, to bi za nas mletački lav značio možda samo jedan istorički dokument, da se nije tim kamenim spomenicima — u pomanjkanju živog dokumenta: duša i ljudi — hotjelo s druge strane tražiti dokaz i dokument, da je Dalmacija talijanska i da ona Italija kao nasljednica Serenisime, ima na nju pravo, kao što je stvorila pravo na Rod ili kao što je pokušala da ga stvori Krf.

Nema u Jugoslaviji intelektualca, ni Srbina ni Hrvata ni Slovenca, ni pravoslavnog, ni katolika, ni muslimana, koji ne osuđuje ovakova besmislene ispade kao što je ovaj u Trogiru. — Nitko ne poriče, da nije Venecija vladala u Dalmaciji, kao što nitko ne poriče, da nije Turska vladala u Srbiji ili u Bosni. Isto kao što u Italiji nitko ne poriče činjenicu, da je Austrija vladala u Lombardiji, Veneciji ili Trentinu. U Dalmaciji živi tri do četiri hiljade Talijana na 70.000 Jugoslovena. Serenisima je prestala da živi i umrla je od slabosti pred 140 godina.

Kad nismo te znakove dakle tuđeg gospodstva bacili u more prvi dan nakon oslobodjenja ili prvi dan nakon što je Italija svojedobno u sukobu sa pravom i principom narodnosti okupirala Severnu Dalmaciju, čemu da ih bacamo sada?! Ako ih se htelo odstraniti — što bi fašistička Italija, Italija jednog Duče-a sigurno i s pravom učinila — onda bi ih odstranila u po bela dana i, u koliko su istorijski spomenici i od umetničke vrednosti, položili bi ih u muzeje, kao našu svojinu.

Ali, kako rekoh, nikome to nije padalo na pamet. Ako, ipak, kod naših širokih slojeva nastupi odjednom izlev mržnje protiv simbola Serenisime, onda je to krivnja na onima, koji u Italiji tim bezazlenim simbolima daju snagu prava Italije na naše ocale. Kad bi u Italiji ovim lavovima davali onaj značaj, koji im mi dajemo, onda i po najgorem našem fanatiku oni bi mogli da žive još stotine godina pod zaštitom Jugoslavenske zastave.

Jer — mi ne poričemo ni Veneciji jedan deo uloga pri izgradnji naše kulture u Dalmaciji, kao što ne poričemo ni Italiji, Ragabildinaca ni Karbonera, upliv primera za izgradnju naše nacionalističke ideologije.

Nakon stotine godina borbe sa banovima, Bele Hrvatske i Zupanima Neretvana, sa Kraljevima Hrvatske i sa Ugarsko-Hrvatskim vladarima Republika Sv. Marka dobila je pre nekih 400 godina naše obale. Sa šest stotina krvavih borba, glavom jednog Dužda i sakrilogijem križarske vojne platila je Veneciji svoj uspeh nad Hrvatima.

Kasnije prodiranje Turaka, kad je „Antemorale Kristiamtatis“ u borbi oslabio, a kad se je centrom naše državne vlasti od Splita i Trogira, od Sibenika i Knina, od Biograda i Niša, sticajem političkih okolnosti pomaknuo prema severu, pala je cela Dalmacija pod upliv Venecije. Vodila se je borba u znaku Krsta, i Dalmacija se stavila lojalno na stranu Zapada protiv invazije iz Azije. Jest, čitava tri stoleća borili smo se za Seremisimu i zastavu Sv. Marka, jer je na njoj bio udaren krst i jer je čitava borba na Istoku i na Balkanu bila, na žalost, u znaku borbe Krsta i Polumeseca — i mi, sa ponosom mogu da kažem — branili smo Zapad svojom energijom svoje rase.

Ali kad je zora Francuske revolucije rasplamsala Evropom, kad je francuski genij stvorio prvu Kraljevinu Italiju s jedne, a Kraljevinu Iliriju s druge strane, onda su guslo stara Milovana i glas pesnika „Dubravke“ našli u slovinskom srcu Ilirskih Hrvata svoj odjek. U isti mah, ne možda takovom snagom kao u velikom narodu Dante-a i Makiaveli-a, javlja se i u našem narodu čežnja za slobodom i jedinstvom.

Zar sada da počnemo žaliti, što smo odgojeni istim idealima kao preporoditelji Italije?! Zar da se počnemo stiditi, što smo prve glasove o pravu naroda na slobodu dobili iz Evrope preko slatkog jezika Petrarke?!

Najveći neprijatelji Talijanske kulture su oni Talijani, koji misle da brojčani razmer 4000 prema 700.000 nadoknade kamenim spomenicima jedne zavojevačke feudalne države. Ili oni, koji misle, da se istorija jednog naroda, koji 1400 godina — ispremečavši se sa Ilirskim prasednicima — žive na ovim obalama, koji je pod uplivom Zapadne stvorio svoju autohtonu kulturu i svoju prvu državu, može izbrisati sa 400 godina površnog gospodarenja jedne šake „sinjorota“.

Da, pretpostavimo da je neki nepoznati počinitelj razdrošen neprostanim govorima odgovornih faktora u Italiji o prapatriotskom uzbuđenju oštetilo krilo kojem lavu na zidinama Trogira, kojeg smo mi svojom krvlju branili i obranili i od Mlečana i od Tatara i od Turaka. Pretpostavimo! — Šta iz toga sledi? Kojim pravom protestira zbog toga visoki Senat i uvaženi Predsednik Vlade Kraljevine Italije?

U jednoj suverenoj državi jedan član tog suverenog naroda ošteti grb jedne druge države, koja je preko 140 godina prestala egzistirati i čitavo je javno mišljenje jedne treće države radi toga uzbuđeno.

Medjutim na teritoriju novih pokrajina Italije:

1. Srušen je spomenik pesnika Valtera fon Fogelvajza u Bocenu;
2. Srušen je spomenik carice i kraljice Elizabete u Trstu;
3. Srušen je spomenik cara Maksimilijana Meksičkog u Trstu;
4. Tri puta je odrubljena glava na spomeniku carice i kraljice Elizabete u Meranu;
5. Srušena je velika bronzana statua boraca za slobodu Tirola iz godine 1809 u Intermajzu;
6. Srušen je spomenik ratnicima iz svetskoga rata u Briksenu;
7. Srušen je takodje spomenik ratnicima iz svetskog rata u Bruncku;
8. Oštećen je spomenik junačkog i simpatičnog borca za slobodu svoga zavičaja Andrije Hofera u Moranu;
9. Srušen je dinamitom spomenik „Kajzer-Jegera“ u Bocenu i kamenje istoga upotrebjeno je za spomenik talijanske pobeđe.

To su, ukoliko se sećam, kulturni spomenici velikog

nemačkog naroda, koje su srušili i uništili odgovorni faktori Italije!!

Čemu onda da spominjem: spomenik pesnika Villara u Postonji i kompozitora Volarića u Kodaridi, koji su takodje srušeni, ili zelebna palača Narodnih Domova u Trstu, Pazinu, Pulju, Sv. Ivanu i Barkovlju, koje su zapaljane?!

Bolom u duši spominjem samo ovde divni proglaš Ni. Veličanstva Kralja Italije, dostojnog naslednika svoga velikog dela: „Dozvoljavaju se slavenske škole sa slavenskim naukovnim jezikom. Vaša deca nikada neće zaboraviti svoj lepi maternji jezik. U Italiji će Hrvati i Sloveni uživati apsolutnu pravедnost“.

A međutim, da tome suprotstavim primer samo jedne od novih provincija Italije: Istru. Po statistici od god. 1919 od 340.000 stanovnika bilo je 189.200 Jugoslovena i 134.232 Talijana. Statistika je bila na našu štetu, jer za izbora godine 1907 sa općim, jednakim i tajnim pravom glasa, Jugosloveni od 57.836 glasova dobijaju 32.350 a Talijani 14.270.

U Istri je bilo 530 javnih osnovnih škola i 15 privatnih osnovnih škola sa hrvatskim i slovenskim naukovnim jezikom. Pohadjalo 90.000 dece. Bilo je namešteno 827 učitelja. Imali smo dve gimnazije i jednu učiteljsku školu.

A sada...?!

Jugosloveni su imali 617 zadruga, organizovanih u tri saveza. K tome 116 novčanih udruženja.

A sada...?!

Ni jedne škole, ni jedne jedine zadruge, a da o predstavnicima u javnom životu pokrajine i države uopće i ne govorim!

O Gorici, koja je još eklatantniji primer, neću ni da govorim.

Ne vredi li sve ovo za potomke Silvija Pelika, Garibaldia, Macini-a, Leopradi-a, jedno razbijeno krilo kamenog lava u Trogiru?!

Veliki um Dučea razumeti će ogorčenje onog malog čoveka u Trogiru, koji je do jučer u svome životu osećao uticaj, i politički i socijalni, posledica Venecijanskog gospodstva i shvatiti će ga ako se u momentu uzbuđenja želi rešiti i simbola one, na koju se prvaci današnje Italije pozivlju kad hoće da opravdaju svoja fakična prava na najčišću i najjedinstveniju Jugoslovensku zemlju, čišću i od Srbije i od Hrvatske, na Dalmaciju.

Taj sitni naš čovek u Trogiru — za kojeg pretpostavljam da je to učinio i ako za to nema nikakvih dokaza — u malome je već jednom godine 1919 video pokušaj jedne „Denuncijade“ pak veruje, da iza izazivačkih reči denerala, admirala, senatora, ministara, mogu da slede fakta — i on na svoj nespretn i osude vredan način reagira. Ali on gleda na svoj grad, na svoj Trogir, naš Trogir: „Nostram propriam“ civitatem „in nostro Dalmatiko mari sitam“ (Naš vlastiti „grad“ postavljen na našem dalmatinskom moru) — kako bi još godine 1069 rekao Kralj Petar Krešimir Veliki, koji je ovim obalama vladao od Čresa i Osora do daleko preko Trogira...

Smatram, Gospodine Ministre, da je rasprava u Senatu Kraljevine Italije apsolutno prešla granice, koje obziri susetstva i dobrih odnoša diktiraju predstavništvu jedne države prema drugoj.

Uveren sam da je Kraljevska vlada zadojena osećanjima najiskrenijeg prijateljstva sa Talijanskim narodom i Kraljevinom Italijom, pa bi baš u interesu tog prijateljstva i dobrih odnosa bilo, da se upozori Vlada Kraljevine Italije, da ovaj način istupanja vrlo slični svojedobnom istupanju Austrije prema Srbiji i da ne može da doprinese učvršćenju dobrih odnosa medju njima, kao ni održavanju opšteg mira medju narodima.

Italija je iz ovoga rata izašla ojačana i učvršćena. Italija je Danteovim stihovima udarila svoje granice od mora do mora... Ugovori su tu veličinu Italije sankcionirali i mi je poštivamo.

I Jugoslavija može takodje sa Petrom Krešimirom Velikim da kaže: „Deus omnipotens tera marikve nostrum prolongavit regnum“ (Svemogućí Bog proširio je na kopnu i na moru našu Kraljevinu). I to se mora prizivati i poštivati.

Ali, krivo je mišljenje da se po carsko-austrijskom receptu može mešati u naše unutarnje poslove, da se može izigravati jedno pleme protiv drugoga ili jednu pokrajinu protiv druge. To je Austrija radila svojedobno u Italiji i doživela nezapamćeni krah svoje politike. — Mi smo jedno, a u prvom redu jedno prema strancu, pak će se gorko razočarati onaj, koji bude u ovom pitanju računao na bilo kakvu našu podvojenost.

Oba naroda i obe države mogu da prijateljski žive jedno do drugog, da rade i saraduju, poštivajući obostrane ugovore i obaveze. Jugoslovenski narod nema nikakvu mržnju i ne želi nikakav sukob sa Velikim Talijanskim narodom. Poštivanje međunarodnih prava i dostojanstva prvi je uslov tome.

U vezi sa izloženim slobodan sam uputiti Vam, Gospodine Ministre, sledeći upit, moleći Vas za odgovor na jednoj od prvih sednica Narodne skupštine.

1. Je li istina da je incident u Trogiru bio predmet diplomatskog protesta Kraljevine Italije u Beogradu?

2. Koji je pravi i moralni osnov tome protestu?

3. Na koji su način g. Ministar spoljnih poslova i Kraljevska vlada reagirali na ovo upitanje u naše domaće poslove?

Primite, Gospodine Ministre, izraz mog poštovanja.

20 decembra 1932 godine
Beograd.

Dr. B. G. Andjelinović, s. r.
narodni poslanik.

INTERPELACIJA

NARODNOG POSLANIKA DR. MARKA KOZULA
NA GOSPODINA MINISTRA FINANSIJA PREKO GOSPODINA
PRETSEDNIKA NARODNE SKUPSTINE
G. DR. KOSTE KUMANUDI

Gospodine predsedniče!

Još godine 1929 u mjesecu travnju pronevjerio je jedan sudija kod Okružnoga suda u Sibeniku sirotinjskoga novca u iznosu od milion i tri stotine hiljada dinara. Taj novac pripadao je ostavinskim i pupilarnim masama istoga suda. Pošto sudska uprava nije isplatila pronevjere svote to su oštećene stranke bile primorane da se upuste u parnice. Neke od tih parnica već su i završene i kod treće molbe, dok neke — i to većina — ne završavaju jer pravobranioštvo u Splitu do danas nije našlo shodnim da se ove parnice nastave e da stranke dodju do konačnih presuda. Svi ti spisci leže kod Prizivnoga Sudišta u Splitu, već preko godina dana a da se parnice nje su nastavile ni dovršile. Bez obzira na ovo stanje u kome se nalaze višeće parnice a u interesu i u ugledu naših sudova bila je dužnost sudskoj upravi da se sirotinjskim i pupilarnim masama pronevjereni novac vrati, ali se to do danas na žalost učinilo nije, jer Gospodin Ministar finansija nije isplatio ovu svotu i ako je obećao više puta a i prošle godine izjavio da će isplatiti iz svojih avansa a da se svota ne unosi u proračun. Gospodin Ministar pravde više puta je urgirao da se ovo pitanje uredi i novac isplati mu, usprkos svega toga takova nastojanja Gospodina Ministra pravde ostala su glas vapijućeg u pustinji. Sav novac, koji je pronevjeren, pripada sirotama, i bijednicima i dok oni moraju da čekaju na svoj novac koji im se ima bez odvlačenja da povrati sa strane sudske uprave, dotle se njima prodaju njihovi imetci na javnim dražbama zbog porezo i raznih drugih dugovanja, jer ne mogu

da dodu do naplate svoga potraživanja od države. Gospodin Ministar finansija pokazuje vrlo malu brigu da isplati ovu svotu, koja uveliko traži žurnu isplatu, jer se ovakvim postupkom strahovito krnji ugled našega sudovanja i naše sudske uprave. Uzevši sve ovo u obzir slobodan sam, Gospodine Predsedniče, uputiti ovu interpelaciju Narodnoj skupštini, i postaviti na Gospodina Ministra finansija slijedeće pitanje.

1. Da li Vam je poznato, Gospodine Ministre, da pupilarnim i ostavinskim masama u Šibeniku nije još do danas uplaćena pronevjerena svota sa strane jednoga sudskoga savjetnika u Šibeniku u iznosu, od cirka 1.300.000 dinara, koja je svota bila pronevjerena još godine 1929 u mjesecu aprilu i ako je više puta sa strane Ministarstva finansija bilo obećano da će se ova svota isplatiti.

2. Kada mislite Gospodine Ministre gore navedenu svotu isplatiti i da se izbjegne daljnim troškovima parničenja u kojima će parnicama država imati velike i uzaludne troškove, budući je već presudjeno o ovome sporu u nekoliko parnica i u trećoj molbi.

Primite, Gospodine Predsedniče, i ovom prilikom uverenje o mom osobitom poštovanju.

Dr. Kožul, s. r.
narodni poslanik.

INTERPELACIJA

NARODNOG POSLANIKA MUSTAFE A. MULALIĆA NA
G. MINISTRA SUMA I RUDNIKA
O REVIZIJI DUGOROČNIH UGOVORA

Gospodinu

DR. KOSTI KUMANUDIJU

Predsjedniku Narodne skupštine

Beograd

Koristeći se pravom čl. 68 Ustava u čl. 72 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini, čast mi je zamoliti Vas, Gospodine Predsedniče, da izvolite Gospodinu Ministru šuma i rudnika saopštiti ovu

INTERPELACIJU

dajući joj na osnovu čl. 73 Zakona o poslovnom redu prvenstvo:

Eksploatacija državnih rudokopa vrši se principijelno u režiji države. Ali, gde ta eksploatacija može dati željeznički spoj dotičnom kraju ili podizanje kakve industrije, država je u nedostatku vlastitog kapitala pribegavala izdavanju takvih rudokopa uz dugoročan ugovor pod zakup.

Slučaj ugljenokopa „Tušnica“, većto sačinjenim ugovorom, izigrac je ta načela državne rudarske politike. Za interes eksploatatorskog konzorcija „Opskrba Dalmacije ugljenom“ (O. D. U.) upropašten je za pedeset godina procvat Zapadne Bosne, danas najzapuštenijih i najzabačenijih krajeva u našoj Državi.

Ugovor o „Tušnici“ i njenim zaštitnim poljima sklapao je konzorcij O. D. U. sa Državom bez obaveštenja javnosti u godini 1919. Baš u vremenima, kada je ondašnjem narodu darovana nacionalna i politička sloboda, potpisnici „Tušničkog“ ugovora nametnuli su narodu za pola veka ekonomska ropstvo.

Radi ovog ugovora, čije odredbe za eksploatatora nisu, nikakve obaveze, a za državu nikakve garancije, stotih hiljada gradjana ovih krajeva trpi Tantalove muke, jer, dok se na jednoj strani javljaju ponude za izgradnju željeznice, na drugoj strani mora gledati ovo nacionalno prirodno dobro u rukama spekulanta, koji samo čeka da na zgodan način proda koncesiju i sa Države i naroda tih krajeva zguli bespravno i nezasluzeno teške milione. U ovakom spekuliranju je, razume se, eksploatacija rudokopa najprimamljivija, čak i bez najelementarnijeg osiguranja,

da padaju radničke žrtve bez ičije odgovornosti, a u pogledu nabijanja cena uprava je bezobzirna.

Kako se narodu ni na jednu žalbu nije dao odgovor, molim Gospodina Ministra da ovom prilikom izvoli odgovoriti:

1. Da li Gospodin Ministar namerava sprovesti reviziju barom onih dugoročnih rudarskih ugovora, koji su sklapani pre proširenja Zakona o državnom računovodstvu i Glavnoj kontroli na oslobođene krajeve, a naročito koji su sklapani u godini 1919 pre donošenja Vidovdanskog Ustava.

2. Da li Gospodin Ministar smatra moralno i pravno osnovanim i za državu pored sve štete i nadalje obavezanim one ugovore, u kojima se eksploatator uopšte ne obvezuje ni na kakve uslove, a koje očevidno diktuje interes države i za interesovanog kraja. Ako su pak u ugovoru pomenu nekakvi uslovi u delu fakultativne obveze, npr. „Nastojaću izgraditi Željeznicu“, da li Gospodinu Ministru ovaki uslovi ugovora, ako se ne izvršuju bar u jednoj petini ugovorenog roka, daju pravnu mogućnost za poništenje ugovora.

3. Sta daje garantiju Gospodinu Ministru da će se u ostatku ugovornog roka postići cilj, radi koga je koncesija podeljena, a naročito ako je Gospodinu Ministru poznato da koncesionar nema nikakvog finansijskog zaledja.

4. Da li je Gospodinu Ministru poznato da O. D. U. drži koncesiju „Tušnica“ samo u spekulativnoj svrsi da je drugom proda i da li ovakav slučaj daje Gospodinu Ministru pravnu podlogu za poništenje ugovora?

5. Da li Gospodin Ministar smatra za pravednije i korisnije da ova nacionalna dobra iskorištavaju zainteresovane opštine, kad već za to nisu potrebni tako teški uslovi kao što je izgradnja železnica. Zašto se daje prednost pojedincima, koji nemaju prama javnom interesu nikakvih obzira.

6. Kako Gospodin Ministar uopšte misli zaštititi narodni i Državni interes u ovakim slučajevima? Da li će i nadalje tolerisati da ovaki ugovori kroz dugi niz godina sprečavaju napredak naših zapuštenih krajeva, a koji bi po svom prirodnom bogatstvu mogli biti najaktivniji privredni i kulturni centri, jer baš u rudokopima kao bogodanim garantijama za svako blagostanje leži ne samo ekonomska snaga njihova, nego i uslovi za savremenu komunikaciju, a po tom i kulturni procvat.

23 decembra 1932 godine

u Beogradu.

Narodni poslanik:

Mustafa A. Mulalić

INTERPELACIJA

NARODNIH POSLANIKA MILUTINA M. PESIĆA
I NIK. V. STOJKOVIĆA
NA

GOSPODINA MINISTRA TRGOVINE I INDUSTRIJE
BEOGRAD

Nečuvena privredno finansijska kriza, a po gotovu kriza poverenja, pored zemljoradnika dovela je u vrlo težak i očajan položaj trgovce i zanatlije u našoj zemlji, te je kraj trgovine i zanatstva neminovan, ako im se od strane Kraljevske Vlade i Narodnog predstavnništva što pre ne pomogne.

Na osnovu izloženog, čast nam je uputiti Gospodinu Ministru interpelaciju i moliti Ga da nam na sednici Narodne skupštine što pre odgovori sledeće:

1. Da li je Gospodinu Ministru poznato, očajno materijalno i privredno stanje, u kome se nalaze oko 95% trgovaca i zanatlija u našoj zemlji, zbog krize poverenja, prezaduzenosti, **velike kamate**, kao i zbog užasno velikih troškova oko naplate dugova od trgovaca i zanatlija preko izvršnih vlasti.

2. Hoće li Gospodin Ministar, šta i kada, preduzeti, te da se trgovci i zanatlije hitno pomognu, jer — „Brza pomoć dvostruka je pomoć“.

Molimo Vas, Gospodine Ministre, da i ovom prilikom primite uverenje o našem osobitom poštovanju.

2 januara 1933 godine
Beograd.

Narodni poslanici:
Milutin M. Pešić
N. V. Stojković

INTERPELACIJA

NARODNOG POSLANIKA DRA MARKA KOZULA, ZA
SKEZ SIBENIK, NA GOSPODINA MINISTRA TRGOVINE
I INDUSTRIJE DR. SUMENKOVIĆA PREKO G. PRET-
SEDNIKA NARODNE SKUPŠTINE
G. DR. KOSTE KUMANUDI

Gospodine Predsjedniče!

U zemlji vlada strahovita kriza pod čijim teškim udarcima izdišu radnici naši obrtnici, trgovci, industrija i seljaci. O novčanim institucijama nije nasne ni govoriti, jer su te institucije već propale, i nalaze se u tihoj likvidaciji. Ti novčani zavodi ne daju više kredita niti mogu da ih daju, jer su ostali bez kapitala. Ostali su bez kapitala zato, jer su ulagači podizali svoje uloge koje više nisu donijeli natrag novčanim zavodima, već ih drže skrivene, tako da se danas može da reče, da je 70% čitavog novca u opticaju teaurirano. Prama tome nestalo je kredita, jer su sve veće banke već davno, a nekoje u zadnje doba zatvorile svoje blagajne, tako da o kreditu u našoj zemlji nema više govora.

Ulagaci pak neće više da ulazu u banke, jer su banke postale nesiguran dužnik od koga ulagači nemogu da dobiju svoja potraživanja ni onda, kada Uprava banke, ili postojeći propisi jamče ulagaču, da će mu se novac izručiti u svako doba. Vjera ulagača je strahovito uskočebana u novčane zavode, tako da ulagač ne može više uza svu svoju dobru volju da položi novac u banku. Vjeru ulagača trebalo bi povratiti i uskrsnuti onaj stari dobri odnošaj između ulagača i banke. Pošto je kako smo rekli ta vjera ulagačeva u novčani zavod uskočebana, trebalo bi da pristupi jedan drugi faktor i kao posrednik i kao jamac ulagaču, te da te odnošaje izgladi. Taj posrednik može biti samo država. Država može i mora da preuzme jamstvo prema ulagaču, da će on svoj ulog, kad bude htjeo, i kad njemu novac neophodno bude potrebovao uistinu ga i dobiti.

Ne smije biti u tome nikakova izigravanja ulagača i dok se ta vjera ne povratiti, nema govora o ponovnome djelovanju naših novčanih zavoda. Nadalje treba da država zakonom odredi koje banke mogu da dalje opstoje i djeluju davši im koncesiju za djelovanje i preuzevši jamstvo za njih kod ulagača.

Danas je previše banaka, koje su trošile silno pare za uzdržavanje svoga aparata, tako da su morale i bile prisiljene uzimati velike kamate, o da se održe na trgu. Ta pojava ubila je privrednike i privredu, jer svaki koji se je služio s bankom, mora zbog ogromnih i teških kamata prije ili kasnije da padne pod stečaj. Država bi dakle morala da ograniči broj banaka i svede ih na minimum, a za te banke, odnosno za ulagače preuzeti odgovornost.

Pošto su do sada naplaćivane kamate sa strane banaka bile previsoke, to bi država morala da uzakoni kamatnu stopu, preko koje se nebi smjelo da ide, a ta nebi smjela da bude veća od 6%, dok bi se za uloge plaćalo 3%. Kamatna stopa mora biti jednaka za sve građane i za sve zavode, bili oni inozemni ili tuzemni, a isto tako jednaka i za državne ustanove i samoupravne institucije. Privilegovan ne smije nitko da bude, jer se tako može pravilnije odvijati ekonomski i gospodarski život. Razumije se po sebi da to vrijedi i za Narodnu banku, koja

nebi smjela da bude iznimka. Narodna bi banka morala da prednjači sa svojom niskom kamatnom stopom i da bude strogo podvrgnuta kontroli državne vlasti. Gospoda akcioneri narodne banke, morali bi da se zadovolje sa mnogo manjom dividendom, negoli danas. Narodna banka mora da bude izvor odakle će proticati novac na tržište i razlijevati se umjereno i pravilno po novčanim zavodima i tržištu u zemlji, uz sigurni put svoga povratka natrag u Narodnu banku.

Oni novčani zavodi, koji bi prestali funkcionirati, dalje iza novoga uređenja o bankama, imali bi prenijeti svoju aktivu i pasivu na one zavode, koji će sa državnom koncesijom moći u buduću da rade, ili će likvidirati po zakonu, a likvidaciju će provesti državni komesar po postojećim propisima o likvidaciji. Na taj bi se način svih novčani zavodi na jedan umjereni broj i dalo bi se života onima koji će ostati u daljnjem djelovanju.

Država ovo mora da provede što skorije. Prestanak kredita u zemlji djeluje katastrofalno, i treba biti slijep kod zdravih očiju pa nevidjeti, kako zemlja sruče u ponor ekonomske bijede i finansijske propasti. Ne samo, da je nestalo kredita, nestalo je ljudima i ulagačima njihove, kroz duge i duge godine teško sticane imovine, tako da je narod potreban kredita, ostao bez kredita, a ulagač koji je bio uvjeren da je siguran za svoje uloge i za svoj novac, bez novca, tako da je danas izjednačen prosjak i bogataš. Niveliralo se je sve u bijedi i nevolji, pak cjelokupna zemlja izgleda u tom pravcu jedna pustoš.

Narodna skupština nije imala prilike, da se ovim pitanjima pozabavi, jer se je u Narodnoj skupštini izbje-gavalo, da se uđe u pretres ovih pitanja, i ako je moj upit na predsjedništvo Narodne skupštine u ovome pravcu bio podastri još u julu prošle godine. Najnovije vijesti sližu, da se osim Prve Hrvatske Štedionice, Ljubljanske kreditne Banke, Jugoslovenske udružene banke, i sijaset drugih manjih zavoda zatražilo zaštitu zakona po § 5 i po odredbama novih propisa za Novčane zavode, i Gradska štediona u Zagrebu, i Srpska banka u Zagrebu. Ova dva velika novčana zavoda, obustavila su plaćanja svojih uloga usred crne zime, tako da su ulagači pod novom vješću ponovno teško pogodeni, a dabome obrtnici i poslovni ljudi zatvorili svoje poslovnice, jer nema nikakova izgleda na kakvi rad. U Primorskoj banovini nema uopće više novčanoga zavoda koji funkcioniše, a o kreditu preko godine dana već nema ni govora. Ovakovo strahovito i beznadno stanje izgleda ne samo da se neće popraviti već izgleda da se pogoršava i da će zahvatiti još i šire dimenzije i pokopati potpunoma svaki ekonomski život i napredak u zemlji.

Gospodine Predsjedniče, ovakovo stanje zabrinjuje svakoga dobro mislećega građanina, pak bi bilo vrijeme, da se o ovome povede ozbiljna riječ u Narodnoj skupštini. Pošto ovaj predmet spada u resor Gospodina Ministra Trgovine i Industrije, slobodan sam Gospodine Predsjedniče uložiti na Gospodina Ministra Trgovine i Industrije slijedeću interpelaciju:

1. Da li Vam je poznato Gospodine Ministre, da su u našoj Državi svi veći novčani zavodi zatražili zaštitu §-a 5 Zakona o zaštiti zemljoradnika, i da ti zavodi ne isplaćaju ulagačima uloga i da su ulagači došli uslijed toga u neprilike, tako da pored svojega novca koji im leži u bankama, moraju da propadaju i padaju u stečajevu?

2. Da li Vam je poznato Gospodine Ministre, da u Primorskoj, i Savskoj Banovini nema uopće novčanoga zavoda, koji podjeljuje kredite i to već dulje od godine dana?

3. Da li Vam je poznato Gospodine Ministre, da novčani zavodi nemogu od Narodne banke da dobiju nikakove kredite i prema tome ne mogu da sa svoje strane oni dalje djeluju na kreditnom polju?

4. Da li Vam je poznato Gospodine Ministre, da mnogi novčani zavodi uz ovakove prilike, moraju ne samo da troše svoj rezervni fond, već će morati da troše i od uloga i od pologa danih na o očuvanje, uslijed čega će štetovati ulagači i sitni svijet?

5. Ako Vam je sve ovo poznato Gospodine Ministre, zašto nijeste do sada poduzeli zaštitne mjere u zaštitu ulagača s jedne strane, a zaštitu novčanih zavoda s druge strane?

6. Šta mislite Gospodine Ministre u buduće poduzeti, e da se povrati vjera ulagača u novčane zavode i šta mislite poduzeti, da se novčani zavodi stave na zdrave noge, kako bi mogli ponovno da zauzmu svoju ulogu u privrednom i finansijskom životu naše zemlje?

Molim Vas Gospodine Predsjedniče, da dale pročitate u Narodnoj skupštini ovu moju interpelaciju i da mi Gospodin Ministar Trgovine i Industrije usmeno odgovori u Narodnoj skupštini.

Sibenik, dne 6 januara 1933.

Dr. Kožul, s. r.
Narodni poslanik

INTERPELACIJA

DR. MILANA METIKOSA, NARODNOG POSLANIKA G. PRETSEDNIKU MINISTARSKOG SAVETA O NAPADAJU BISKUPSKE POSLANICE NA SOKOLSTVO KRALJEVINE JUGOSLAVIJE.

Gospodine Ministre pretседniče!

Katolički Episkopat u Jugoslaviji dao je na dan 8 januara 1933 godine (na drugi dan pravoslavnog Božića) pročitati biskupsku poslanicu, uperenu protiv sokolstvu Kraljevine Jugoslavije — po svim katoličkim crkvama u Jugoslaviji. Ta poslanica sadrži same neistinite razloge, a ima da posluži cilju narodnog razvadjanja. Isti Episkopat dobro znade, da u sokolu kraljevine Jugoslavije imade osim članova rimokatoličke vjere i članova drugih u Jugoslaviji priznatih vera, a znade dobro i to, da sokolstvo kao ideja slobode priznaje slobodu uverenja i misli svakog člana svoga, a naročito da poštuje svako versko uverenje, i osećanje svakog pojedinca, da može svaki slobodno da izvršava zapovedi i propise svoje vere i crkve. Prema tome vidi se jasno, da nisu bili ni verski ni crkveni razlozi osnova i temelj za ovaj napadaj na sokolstvo.

Kada se znade, da sva fašistička štampa u Italiji već dulje vremena napada našu državu a zna se, da posebno žestoko napada i naše organizacije sokolstva, kao „terorističke organizacije“, koje da ugrožavaju međunarodni mir, onda nam je jasna i politička pobuda katoličkog episkopata u poslanici od 17 decembra 1932 godine koja je izradjena u Zagrebu na biskupskoj konferenciji (zapravo u Jezuitskom samostanu)

Što nas napadaju neprijatelji iz strane države, koja dođuše ima lateranski pakt sa vatikanom, koji bazira na par milijardi lira, to je razumljivo jer traže razloge za reviziju mirovnih ugovora, ali da episkopat jedne vere u našoj državi terorizira članove sokola Kraljevine Jugoslavije, koji su pripadnici rimokatoličke crkve, na ovako brutalan način, to je skandal, dostojan srednjovekovnih inkvizitora.

Pošto je ta poslanica javno pročitana i na ovaj način protumačena u svim crkvama naše braće rimokatoličke vere, to je nastalo opravdano uzbuđenje čitavog našeg naroda, pa sam slobodan umoliti Vas, Gospodine Pretседniče Ministarskog saveta, da mi izvolite u Narodnoj skupštini usmeno odgovoriti:

1. Je li Vam poznato, da je na drugi dan pravoslavnog Božića pročitana slobodno u svim crkvama rimokatoličke vere u Jugoslaviji biskupska poslanica od 17 decembra 1932 godine koja je uperena protiv sokolu Kraljevine Jugoslavije?

2. Šta kanite preduzeti, da se ovaj agresivni a posve izazvani napadaj na sokolstvo Kraljevine Jugoslavije suzbije, jer je u okviru i intenciji raznih napadaja inozemstva na našu zemlju?

3. Šta kanite učiniti da verske organizacije napuste međusobno sporove i da respektuju postojeće zakone i propise

u ovoj zemlji, a da ne uznemiruju verskim borbama dobar narod naše Kraljevine?

Izvolite, Gospodine Ministre Pretседniče, primiti i ovom prilikom uverenje o mom osobitom poštovanju.

Beograd, 16 januara 1933 godine.

Dr. Milan Metikoš, s. r.
narodni poslanik

INTERPELACIJA

**NA GOSPODINA MINISTRA FINANSIJA
G. DR. M. DJORDJEVIĆA**

BEOGRAD

Rukovodja otkupne komisije, koja otkupljuje duvan u mome srezu (moravskom), uputio je bio na dan 23 decembra 1932 godine monopolske i finansijske organe, da od onih seljaka, koji svoj duvan nisu doneli za prodaju 21 decembra, oduzmu taj duvan silom. Izvršujući tu naredbu rukovodje finansijski su organi došli u sukob sa narodom sela Žitkovca. Sukob je bio veoma ozbiljan, što se da zaključiti iz takta, da su finansijski organi pravili upotrebu od vatrenoga oružja, pucali iz pušaka na goloruku masu i tom su prilikom teško ranili bajonetom jednoga seljaka iz sela Žitkovca a drugi su lakše povredjeni. Ovaj bi sukob možda uzeo neočekivane i vrlo opasne razmere, da nije bilo blagovremene intervencije nekoliko uvidjavnih gradjana.

Iznoseći ovako u najkraćim potezima ovaj slučaj ja kao predstavnik toga sreza smatram za svoju dužnost, da ga i sa nekoliko reči propratim.

Opšte je poznata činjenica, da je taj narod od uvek važio kao veoma vredan, miroljubiv, disciplinovan i lojalan prema državi i vlastima. Jedno od glavnih njegovih zanimanja i izvora dohoda jeste duvanska sadnja. Od pradedova se on tim poslom bavi, a u pretkumanovskoj Srbiji tome je kraju Uprava Monopola poklanjala osobitu pažnju. Godinama i godinama je taj narod proizvodio duvan, predavao otkupnim komisijama i uopšte potčinjavao se svima propisima monopolske Uprave. I, koliko ja znam, nikada do ovako ozbiljnih sukoba nije dolazilo.

Bivalo je i biva doduše, da svi proizvođači iz jedne opštine ne mogu odjednom doneti svoj duvan, jer neko nije gotov sa sredjivanjem duvana; neko sprečen bolešću itd. ali je praktikovano da se ti ljudi naknadno pozovu kad svoj duvan imaju doneti.

Nameće se odmah pitanje: pa otkud sada odjednom da taj narod ispoljava tako buntovničke instinkte, kada je godinama obavljao taj isti posao — uvek na obostrano zadovoljstvo: i vlasti, sa kojom je obavljao posao i samoga naroda, koji je državu blagosiljao? Odmah moram reći, da kriza, o kojoj se tako mnogo govori, i koja je zaista teško pritisla narod, nije razlog ovom nemilom događaju. I veoma je rdjava, pa i opasna zabluda, ako se ta kriza kao što su mnogi skloni to da čine, poteže neprestano kao uzrok mnogih noprilika u zemlji. Kriza doduše utiče na psihološko raspoloženje širokih narodnih masa u tome smislu, što ga čini osjetljivim ali to bas, sa druge strane i nameće dužnost vlasti da i ona ima u vidu tu činjenicu i da izuzetno korektno opšti i postupa sa narodom. Na žalost, u 90% slučajeva nije tako i ja bih voleo slaviti rdjavoga proroka kada tvrdim: da taj fakat može zaista skupo stati autoritet Vrhovne državne vlasti — jer je autoritet ono, što se nalazi u nama samima a nikako ono, što se nameće kao autoritet sa spoljne strane. Ja ovde ni najmanje ne preuveličavam kada ovo tvrdim, već kao i svaki zabrinuti sin ove zemlje najozbiljnije i naj-savesnije vršim svoju dužnost, kada blagovremeno ovde na to ukazujem.

Prema tome i odgovor na gore postavljeno pitanje treba samo u toj okolnosti i tražiti i ni na kome drugom mestu. I ja smelo izjavljujem, da je rukovodja komisije

iole imao takta i sa tim narodom opštio na način kakav dolikuje jednomo višem državnom funkcioneru, do toga krvavog i žalosnoga događaja ne bi došlo. A događaj je došao samo kao kap, koja je čašu strpljenja prepunila, jer ophodjenje toga rukovodje i ostalih monopolskih organa potseća narod na prastara turska vremena, koja taj dobri narod ne pamti, ali koja su se sačuvala još u pričama starih.

Da ne izgledam i suviše subjektivan, kada ovo tvrdim, ja ću odmah ukazati na samo nekoliko primera bezobzirnog i nekorektnog ophodjenja sa narodom, koja ću i dokumentalno dokazati.

1. Vodjenom istragom isledna vlast je utvrdila i podnela zvaničan izveštaj DA JE POVOD ZA SLUČAJ U SELU ŽITKOVCU DOŠAO BAŠ OD STRANE FINANSIJSKIH I MONOPOLSKIH ORGANA. Oni su se, prema tom zvaničnom izveštaju ponašali sasvim grubo; svoj dolazak nisu prijavili nikome od opštinskih organa, u kuće seljačke ulazili bez rešenja, sa nadenutim bajonetima, uz pretnju, grdnju itd.

2. Još pri biranju poverenika od strane proizvođača, upravnik duvanske stanice, odnosno rukovodja kaže, pred proizvođačima i načelnikom sreskim: „Mogu oni (proizvođači) birati koga hoće, mnogo im vredi i mnogo će im taj pomoći. Ja sam tu, ja se pitam, ja sam njihov Bog —“ itd.

3. Kada se proizvođači za vreme otkupa žale rukovodji na nisku cenu, on im jednostavno odgovara: „More još po 25 batina treba vama udariti.“ Ili: „Ja tako centim duvan, a vi idite kod vašeg poslanika, pa će vam on dati bolju cenu.“ Drugima psuje učitelja, koji ih je naučio da tako kalupe duvan; zatim ismejavanje, šegačenje i ko bi redjao ovde sve neozbiljnosti ovih na žalost državnih organa.

4. Zatim, nemilosrdno kažnjavanje, pa čak i kažnjavanje bez prethodnog saslušavanja, što je protivno članu 7 Ustava Zemaljskog. Jednom reči: šikaniranje, inat, samovolja, kako se ne pamti u tome kraju.

Kad se svemu ovome doda da je duvan ove godine procenjen neverovatno nisko, tako da je velika većina otkupljena po 1.50 din. po kilogramu i ako deca znadu, da proizvođača svaki kilogram duvana mora da košta najmanje 12 dinara, — onda je jasno zašto je izbio krvavi slučaj u Žitkovcu, jer taj narod ima i poslovicu jednu koja kaže: „I rošeto ima srce.“

Što se tiče slabe procene duvana ja tvrdim, da to dolazi najboljim delom otuda, što su ocenjivači suviše strogi pri određivanju klasa, te uvek gotovo daju po jednu klasu manje, znajući da za to nikome ne odgovaraju a možda i u želji da ispadnu velikim zaštitnicima državne kase, pa naravno i da se preporučie svojim pretpostavljenima na račun narodnoga znoja.

A kad se ima u vidu, da su ti ocenjivači mahom mladi ljudi — neuki, početnici u svome poslu, onda se pogotovu može to sa pouzdanošću tvrditi.

Moglo bi se prigovoriti, da postoje od naroda izabrani poverenici, koji, po pravilniku, imaju prava dužnost da prisustvuju pri ocenjivanju duvana.

Da, zamisao pravilnika je dobra, ali sva zla u celom svetu pa i kod nas, ne dolaze od rdjavih zakona, već od rdjavih ljudi, koji te zakone primenjuju. Pa i ovde je taj slučaj. Poverenici se narodni pri tome ocenjivanju i ne uzimaju u obzir; njima je čak zabranjeno da prisustvuju proceni; o njima niko ne vodi računa; oni se u jednom neprijateljskom stavu tretiraju kao neka nužna i dosadna kontrola i na svakom se koraku bagatelišu, a što je u skladu sa tim stavom i tonom prema narodu, koji je rukovodja otkupne komisije u Žitkovcu, g. Velimir Petrović, monopolski kontrolor dao toj svojoj komisiji.

Pored tih nepravilnosti i nezakonitosti, koje čini otkupna komisija sa rukovodjom na čelu, ima još i drugih, koji još više ogorčavaju narod.

Tako na primer, proizvođačima se na blagajni silom naturaju srećke, slike i kalendari, što im se preskupo naplaćuje da bi neko od gg. činovnika imao dobar procenat od tih srećaka i slika.

Poreska Uprava stavila je proizvođačima zabranu na duvansko primanje za dužnu i tekuću porezu, ali je svima obustavljena tolika suma, koliko ovi ne duguju ni za 1933 godinu. Bogle ima i takvih, kojima je i za 1931 godinu naplaćena poreza. To je svakako revnost poreskih činovnika, ali je ta revnost za pohvalu i preporuku samo onda, kada ona ne bi bila na uštrb i inače ogoledoga naroda, a ova-ko ona je samo za najoštriju osudu.

Dajući ovde u najbledjim crtama sliku rada ove otkupne duvanske komisije u Žitkovcu, meni je čast izjaviti, da ću se prilikom obrazloženja ove interpelacije u sednici Narodne skupštine morati opširnije da pozabavim našom opštom monopolskom politikom, kojom ću prilikom ukazati i na mnoge okolnosti koje su dovele dotle, da se ova ustanova u mnogome udaljila od svoje važne funkcije, zbog čega su nesumnjivo materijalno pogodjeni i država i narod, koji je počeo u poslednje vreme s razlogom gledati na tu instanciju, negda najugledniju, popreko i neprijateljski. Tom ću prilikom pokušati da pokažem, da i tu nje kriza uzrok tome, već čitav sistem rada i gazdovanja u toj ustanovi i da se sve to ima pripisati baš organima monopolske uprave.

S toga koristeći se pravom § 72 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini, čast mi je zamoliti Gospodina Ministra da mi izvoli javno u Skupštini odgovoriti:

1. Da li mu je poznat žalostan i krvav događaj u selu Žitkovcu, sreza moravskog, kojom je prilikom od finansijskog bajoneta teško ranjen Borisav Davidović zemljoradnik iz Žitkovca, i drugi lakše povredjeni.

2. Ako je Gospodinu Ministru taj slučaj poznat, misli li šta preduzeti protivu glavnog vinovnika narodnoga ogorčenja u tome kraju, rukovodje duvanske komisije u Žitkovcu?

3. Da li je Gospodin Ministar voljan narediti da se isprave i ostale nezakonitosti počinjene od organa njegovoga resora, da se pažljivo ophode sa narodom, kao i da se oseti blagotvorni uticaj gospodina Ministra finansija na njegove organe, kako ne bi narod sreza moravskog i dalje ne pravedno trpeo od istih materijalnu štetu.

Živojin A. Stevanović, s. r.
narodni poslanik
za srez moravski

Gospodine Ministre!

Još dana 3 lipnja prošle godine podneli smo Vam interpelaciju upozorili Vas na neprilodnost izvesnih postupaka u predmetu omogućivanja narodu oslobođenja poreskog duga starijeg od god. 1929 u smislu §-a 14 zakona o izmenama i dopunama zakona o neposrednim porezima.

Tražili smo onda, da se ovakve molbe i njihovi pri- lozi oproste takse s razloga, što će potrebna takva takse od din. 100 po jednoj molbi sprečiti upotrebu ove povlastice baš onima, kojima je ona najpotrebnija, i za koju je zakonodavac ovu povlasticu i stvorio.

Vi niste našli za vredno na ovu interpelaciju odgovoriti kroz cijelo vrijeme vanrednog saziva prošle godine. Medjutim ste pustili, da se naša nabačena sumnja o rdjavosti sudbini ovakvih molbi preko svakog očekivanja obistini.

Podneseno je naime prema pouzdanim podacima u celoj zemlji na stotine hiljada ovakvih molba za oprost zaostalog poreza, a da po njima do danas još ništa nije uradjeno.

Jedan manji dio poreskih uprava sa savetodavnim članovima dovršio je tek ispitivanje tih molbi i dokumenata i sve opravdane molbe poslao sa svojim podlozima Finansijskim direkcijama na otpis.

Finansijske su direkcije zadržale kod sebe one molbe za otpis zaduženih suma ispod din. 10.000 za nadležno razmatranje, a one molbe s većim otpisima zaduženih suma od din. 10.000 uputile su odeljenju za porez ministarstva finansija na nadležnost.

Medjutim i ako su protivno našoj interpelaciji svuda takse naplaćene, finansijske direkcije pa ni Ministarstvo finansija nije do danas po tim predmetima počelo raditi. Što više u ministarstvu nisu određeni ni referenti, a još manje članovi komisije za te otpise.

Kako je Ministarstvo finansija na samim taksenim markama za ovakve podnešene molbe zaradilo oko din. 10.000.000 i kako zakonodavac nije doneo čl. 14 zakona o izmenama i nadopunama zakona o neposrednim porezima samo zato, da ministarstvo finansija na lagan način dodje do prihoda, a narod zavara tražimo, da nam na ovu interpelaciju u Narodnoj skupštini odgovorite:

1. Da li Vam je poznato, da do danas po molbama za otpis poreza u smislu čl. 14 zakona o izmenama i dopunama zakona o neposrednim porezima nisu poreske vlasti gotovo ništa uradile, a da li Vam je isto tako poznato, da za to poreski izvršioc i pored podnesenih molbi, predloga poreskih uprava za otpise ovakovih poreskih zaostataka ipak uleću u kuće građana, izvršenja objavljuju i iz kuća nose sve, što im pod ruku dodje.

2. Da li Vam je naročito poznato, da se ovakova drastična izvršenja obavljaju naročito u Slavoniji u srezovima vinkovačkom, djakovačkom, županjskom, brodskom i novogradiškom, o čemu smo Vas već jedanput interpelirali?

3. Da li ste voljni svim poreskim vlastima od poreskih uprava i finansijskih direkcija, pa sve do ministarstva finansija najstrožije narediti, da se za najkraće vrijeme imaju posvršavati svi poslovi vlasti oko otpisa poreza, a dotle da se svako izvršenje ima obustaviti?

U Beogradu, 9 siječnja 1932.

Dr. Ivan Lončarević, s. r.
Lovro Knežević, s. r.
Dr. Nikola Nikić, s. r.
Dr. Franjo Gruber, s. r.
Stjepan Valjavec, s. r.
Jožo Batinić, s. r.

Privredno finansijski komitet prihvatio je predlog firme uz uslov, da se dadne realna supergarancija pored garancije u obveznicama ratne štete, koja je ranije položena, ali koja ni iz daleka nije dostajala.

Supergarancija data je intabulacijom rudnika „Marija“ u Završju kod Varaždina, koji je vlasništvo Riste Đaskalovića iz Beograda i to na petom mestu.

Medjutim, firma Kaufman i dalje dobija ugaj na kredit, te se veruje da se je opet zadužila za daljih nekoliko miliona, dok se s druge strane ne zna da li je pomenuta firma ispunjavala svoje obaveze u pogledu otplate od 12.500.000 dinara.

S obzirom na gornju činjenicu pitam Gospodina Ministra šuma i ruda:

1. Zašto nije Ministarstvo šuma i ruda preduzelo korake protivu firme Kaufman po čl. 11 Pravilnika, da dodje država do svoga potraživanja;

2. Je li G. Ministru poznato da je jedini vlasnik firme Kaufman i dr. bio Emil Kaufman iz Zagreba, koji je prošle godine umro i da je njegova imovina prošla na njegove naslednike;

3. Kako misli G. Ministar da država dodje do svoga potraživanja, kada se zna da dana supergarancija nije uopšte nikakva garancija, jer je rudnik „Marija“ toliko opterećen da nema ni govora o naplati;

4. Je li svestan Gospodin Ministar, da je ovako naopako poslovanje protiv svih finansijskih interesa naše države, a u isto vrijeme da se indirektno oštećuju one solidne firme, koje tačno i redovno ispunjavaju svoje obaveze prema državi.

23 januara 1933 godine
Beograd.

Milan A. Božić, s. r.
narodni poslanik.

GOSPODINU PRETSEDNIKU NARODNE SKUPSTINE BEOGRAD

Na osnovu § 72 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini, čast mi je podneti interpelaciju s molbom, da nadležni Gospodin Ministar Šuma i ruda izvoli dati svoj odgovor na istu u jednoj od narednih sednica u Narodnoj skupštini.

Prema članu 11 Pravilnika za prodaju proizvoda državnih rudarskih preduzeća od 15 oktobra 1928 godine broj 10201 „Službene novine“ od 7 februara 1929 godine broj 31 ako firma, koja je dobila ugaj na kredit ne izvrši pravovremeno isplatu kreditirane sume, dužna je rudarska direkcija da petog dana nakon dospelosti kredita obustavi dalje isporučivanje i pozove dužnika da u roku od 14 dana plati sva dospjela dugovanja. Ako kroz tih 14 dana ne udovolji svojoj obavezi, Rudarska direkcija ima da realizuje garanciju po berzanskom kursu i ako se utroškom garancije ne izmiri dugovanje, mora da ostatak duga traži naplatu sudskim putem.

Medjutim, meni je dobro poznato, da firma Slavonsko Trgovačko društvo Ugljena Kaufman i drugovi u Zagrebu, dobija ugaj iz državnih rudnika na osnovu ugovora, a u smislu gore navedenih odredaba Pravilnika. Poznato mi je i to da se je gornja firma do kraja januara 1932 god. zadužila za iznos od 12.500.000. Taj je iznos postepeno svakog meseca dospavao tako, da je do kraja januara 1932. godine, sav taj iznos trebao biti plaćen. Po pravilniku morala je Rudarska direkcija da postupi protiv firme Kaufman, ali nije postupila. Iz kojih razloga, to javnosti nije poznato.

Kasnije je firma Kaufman tražila odgodu plaćanja sume od 12.500.000 dinara s tim, da bi tu sumu plaćala u mesečnim obrocima po 300.000 dinara sa 6% kamato.

INTERPELACIJA NA GOSPODINA MINISTRA UNUTRAŠNJIH POSLOVA

Gospodine Ministre!

Rad narodnog poslanika, koji mu nalaže savešt i dužnost prema biračima, težak je i nije u današnjim vremenima ni malo zavidan. Ako taj njegov rad ne nailazi na dobru volju i na dovoljnu susretljivost od strane merodavnih faktora i svih ostalih organa državne administracije u okviru Zakona i mogućnosti, onda su funkcije narodnog poslanika dovedene u pitanje. Da se to često dešava nama, narodnim poslanicima, iskustvo od izbora na ovome u tom pravcu razočaralo nas je mnogo. Ali, na žalost, kod nas ima i takvih slučajeva, gde nije u pitanju jedino i isključivo neizlaženje u susret željama narodnih poslanika, nego se ide čak tako daleko da državni činovnici nasreću na čast i na autoritet njihov. To je ono, Gospodine Ministre, što me i nagoni na ovaj korak, moga poslaničkog prava. Jer ti slučajevi flagrantne povrede dostojanstva narodnih poslanika dešavaju se baš u Vašem resoru.

U ostalom, ti su slučajevi. Vama dovoljno poznati; saznali ste o njima i od moje strane i od strane ostale gospode narodnih poslanika. Ja sam Vam, na primer, stavio do znanja; da se kod Drinske banske uprave u Sarajevu nalazi načelnik Upravnog odeljenja, g. Krunić, koji se prema poslanicima ophodi i ne pristojno i drsko, pa ako hoćete, i prostački. Pomenuo sam Vam pet imena narodnih poslanika, prema kojima se Krunić poneo u tolikoj meri izazivački, da je pobudio čak i kod g. Velimira Popovića, šefa Banske uprave, čudjenje; od kuda smelost tome Kruniću da ovako postupa. Naveo sam Vam i imena trojice poslanika prema kojima je Krunić istupio na jedan nečuven i skandalozan način.

Evo šta se desilo: kada su mu ta tri poslanika dolazili u kancelariju po raznim poslovima, Krunić je, ne samo primenio osorljiv i arogantan ton prema njima, nego je pozvao služitelja i naredio mu da ih izbacij napolje. Nije

čudo, da je taj tako nečuvan postupak Krunićev odjeknuo u javnosti i od nazad nekoliko meseci slučaj tih poslanika komentariše se na način, koji ne služi ugledu ni Narodne skupštine ni Kraljevske Vlade.

Kako se g. Kruniću nije ništa desilo i kako sve moje usmene prešavke i žalbe, niste, g. Ministre, uzimali u obzir, to sam se obratio g. dr. Kostu Kumanudiju, Predsedniku Narodne skupštine, čija je dužnost da štiti ugled Zakonodavnog Tela i njegovih članova. Ali, ni na njegove prešavke Vi, Gospodine Ministre, niste ništa preduzeli protivu Krunića, i ako ste istragom utvrdili preko Banske uprave u Sarajevu, da su moji navodi u tom pogledu tačni.

Stoga mi je čast uputiti Vam, Gospodine Ministre, sledeća pitanja:

1. Jeste li voljni da toga činovnika egzemplarno kaznite i uklonite sa položaja koji danas zauzima;

2. Zašto to do sada nije učinjeno;

3. Kada mislite da to učinite?

Molim odgovor u plenumu Narodne skupštine.

Izvolite, Gospodine Ministre, i ovom prilikom primiti uverenje o mom osobitom poštovanju.

24 januara 1933 godine
u Beogradu.

Narodni poslanici,

Omer Kajmaković

Risto Djokić

Milan A. Božić

Milovan Lazarević

Živojin Jeremić

Radenko Saračević

Mihailo Djurić

Miladin B. Beličković

Živko Danilović.

INTERPELACIJA

NARODNOG POSLANIKA DR. BOGUMILA VOŠNJAKA I DRUGOVA, UPUĆENA PRETSEDNIKU MINISTARSKOG SAVETA G. DR. MILANU SRŠKIĆU I MINISTRU ŠUMA I RUDNIKA G. PAVLU MATIĆI, O STANJU U KOJEM SE NALAZE DRŽAVNA RUDARSKA PODUZEĆA, NAPOSE RUDNIK VELENJE U DRAVSKOJ BANOVINI

Već pre 8. novembra 1932 godine zapala su državna rudarska preduzeća u jedno teško privredno i finansijsko stanje. Ovo stanje nije samo posledica poremećaja izazvanog svetskom krizom, nego ima još sledeće specijalne razloge:

1. Obrtuje se jednim i neverovatnim birokratskim načinom na osnovi nesavremenog zakona o državnom računovodstvu. Bosanski i slovenački rudnici upravljali su se do godine 1928. načinom koji može biti označen kao najpotpunija komercijalizacija. Nikad se nije desila ovakva ugledu države štetna činjenica da rudari nisu primili u vreme svoju teško zaradjenu nadnicu. Neshvatljivo je da pokret za komercijalizacijom državnih rudnika nije mogao pobediti u našoj ujedinjenoj domovini. Izradjena je bila 1927 godine čak već i Uredba o organizaciji i radu državnih rudarskih preduzeća. Ipak ova Uredba nije nikad stupila na snagu. Birokratske odredbe Zakona o državnom računovodstvu sputale su svaki zdravi napredni razvoj našeg državnog rudarstva.

2. U septembru 1932 godine tadani Ministar finansija g. Dr. Djordjević oduzeo je Ministru šuma i rudnika 42,000,000 dinara te time onemogućio redovito obrtovanje državnih rudnika. Ministar šuma i rudnika ostao je bez obrtnog kapitala.

3. Ministar saobraćaja za nabavljeni ugali nije dao odgovarajuća sredstva Ministru šuma i rudnika na raspoloženje i tako su se stvorili zaostaci koji se penju do sume 45,000,000 dinara samo za prošlu godinu.

4. Ministarstvo socijalne politike nije isplatio 35,000,000 dinara za isporučene zdravstvene instalacije.

Ovakvo gazdovanje naravno moralo je dovesti finansije državnih rudarskih preduzeća u jedno bezizlazno stanje.

Još se desilo nešto što je u pravome smislu reči osujećivalo redno isplaćivanje raznih potraživanja kao i u prvome redu rudarskih nadnica. Dok je bilo pre, to jest još prošle godine, običajeno da Direkcija državnih rudarskih preduzeća u Sarajevu sama inkasira kod Direkcije državnih železnica u Sarajevu dužne sume za liferovani ugali te je bilo time omogućeno da je bila već usled toga njezina blagajna osobito za rudarske nadnice uvek likvidna. Došlo je u novije doba do jedne preterane centralizacije ovih prihoda. Prihodi namenjeni u prvome redu za isplaćivanje radnika rudara ne ulaze preko Direkcije državnih železnica u Sarajevu, nego idu oni preko Generalne direkcije državnih železnica u Beogradu i Ministarstva finansija te posle tek preko Ministarstva šuma i rudnika u Direkciju državnih rudarskih preduzeća u Sarajevu. Ne treba se čuditi do usled ovakve birokratske nesmotrenosti ne može biti Sarajevska direkcija nikad likvidna za isplaćivanje rudarskih nadnica. — i rudari ostaju bez krvavo stečene pare.

Kakve posledice je imalo ovako gazdovanje na stanje u našim državnim rudnicima? Nadnice su pale na takav nivo da ih možemo zvati bez preterivanja nadnicama gladi. Životni standard naših rudara je duboko ispod životnog minimuma.

1. aprila 1932 godine je Sarajevska Direkcija otkazala kolektivni ugovor i posledica toga je bila da su bile nadnice posle 1 aprila 1932 godine za 21% niže nego su bile pre. Uz to treba i primetiti da su cene najvažnijih proizvoda kao i na primer tekstil čak i cene životnih namirnica poskočile. Ako sve to uzmemo u obzir, možemo prosuditi u kakvo teško stanje je došlo rudarsko radništvo Jugoslavije. Ali čak i ove nadnice Ministarstvo šuma i rudnika ne isplaćuje u redu nego ostaje obično dužno 2 meseca.

Nije ispravno da nikad rudar zapravo ne zna, koliko dobiće na dan plaćanja. Radi toga bi trebalo da budu nadnice fiksne. Ne bi verovali da spada na jednog člana rudarske porodice po glavi nadnica 3.40 para, u najboljem slučaju 6 dinara. Celi sistem radničkih kategorija je užasno konfuziran, dok imaju privatni rudnici samo 5 kategorija. Nigde nije tačno označeno, koje i kakve su radničke pogodnosti, ponajviše na brašno, čumur, stanovi.

Državna uprava ne samo da ostaje rudarima dužna nadnicu nego što je još gore ona duguje radnicima i 1. socijalne terete i 2. konzum.

Poznato je sa kakvom strogošću uteriva državna uprava od industrije prinose za osiguranje radnika. Državna preduzeća sama postavljaju se na mnogo komotnije stanje, vište. Državni rudnici ostaju dužni bratovskoj skladnici svoje prinose za osiguranje rudara. Tako duguje rudnik Velenje bratovskoj skladnici ništa manje od jednog i po miliona dinara.

Rudarska uprava oduzimala je od rudarskih nadnica izvesne sume za rudarski konzum. Ovim novcem bi se morali isplatiti trgovci koji liferuju životne namirnice konzumu. Pošto se računski trgovci nisu isplaćivali u redu, dobijali su rudari u konzumu često nekvarenu robu.

Usled svih ovih neprilika je stanje u rovovima očajno. Nesmetno zaboraviti da usled redukcije rada rudari rade samo polovicu sedmice, koji put još manje, i time se njihove nadnice još više snižuju.

Usled niskih nadnica i slabe hrane postaju rudari neoporni na teškome radu. Loša hrana čini svoje i događa se da rudari radi nedostatne hrane padaju u nesvest. Da li ove životne prilike ne stvaraju užasno opasnosti kod rada u dubokim tamnim rovovima?

Već u prošlim godinama je bio broj nesreća u državnim rudnicima vrlo visok. Tako je bilo tokom jedne godine 62 smrtna slučaja. Samo u Zenici je bilo tokom jednog meseca 6 smrtnih slučajeva.

Mora se konstatovati činjenica da su nadnice kao i uslovi rada u privatnim rudnicima kud i kamó bolji nego su oni u državnim. Nadnice se kreću u Trbovlju od 38 do 23,75

dinara, dok u državnim rudnicima od 23 din. 40 para do 24 dinara. U Trbovlju dobije rudar u akordu dnevno 40 din. i 50 para, ali u državnim rudnicima samo 36 dinara. Deputat je u Trbovlju za 100 procenta veći nego u državnim rudnicima.

Na žalosnome stanju, koje vlada u našim državnim rudnicima, nije krivo samo Ministarstvo šuma i rudnika nego celokupna državna uprava koja ne ume da putem svrsi shodnog kreditovanja likvidira međusobne dugove.

Ministarstvo finansija je imalo dužnost da posle oduzimanja onih 42.000.000 dinara potpomogne Ministarstvo šuma i rudnika da dodje do kredita u jednome od mnogobrojnih državnih novčaninih zavoda. Naša država ima Narodnu banku, Državnu hipotekarnu banku, Privilegovanu agrarnu banku i Poštansku štedionicu.

Događa se da ovi naši državni zavodi daju pojedincima 50.000.000 dinara premašujući kredite. U takvim prilikama upravo je neshvatljivo da jedno Ministarstvo koje upravlja državnim imetkom od nekoliko milijardi ne dobije od države kredita da bi isplatilo svoje rudare za njihov mukotrpan rad.

Imajući u vidu ovakove paradoksalne, državni autoritet i ugled ponižavajuće prilike, čast mi je pitati Gospodina predsednika Vlade i Gospodina Ministra šuma i rudnika.

1. Da li su Vama poznate ove nesnosne prilike koje vlada u državnim rudnicima.

2. Koji su razlozi da se Ministru šuma i rudnika ne otvori kredit u jednom državnim novčanom zavodu da bi prestao taj nezapamćeni skandal da Ministar šuma i rudnika duguje nadnice siromašnim rudarima, da ne plaća socijalne terete i druga potraživanja te da time ponižava bez potrebe državni ugled?

18. januara 1933. godine
u Beogradu.

Narodni poslanici:

Dr. Bogumil Bošnjak, s. r.
Svetislav Hodjera, s. r.
Miloš P. Dragević, s. r.

INTERPELACIJA

DRA NIKOLE NIKIĆA I DR. NA MINISTRA UNUTRASNJIH DJELA ŽIKU LAZIĆA.

Gospodine Ministre!

Kad je Njegovo Veličanstvo Kralj manifestom Svojim od 6/I. 1929. počeo tražiti nove metode i krčiti nove puteve učinjeno je to zato, što su zasljepljeno političke strasti dovele zemlju skoro do duhovnog rasula i narodnog razjedinjenja.

Koliko je god svakom pravom pokloniku parlamentarnog i demokratskog reda bilo teško pristati na ovakve nove političke metode toliko se opet morao tješiti, da će s prestankom zasliepljenih partijskih strasti prestati i uzroci duhovnog rasula i narodnog razjedinjenja.

Šesti je januar međjutim doživio i počeo svoj uspjeh. Ne samo da su između Hrvata i Srba prestala isključiva njihova posebna shvaćanja i političke strasti ugase, nego je još i uspostavljeno jedinstvo pogleda najosnovnijih državnih i političkih pitanja u tolikoj meri, kako se to nitko nije mogao ni nadati.

Ali dok smo se mogli do šestog januara tješiti, da ovu zemlju i narod samo pobješnjele partijske strasti rasipaju i razjedinjuju, moramo nažalost konstatovati, da to sada poslije šestog januara s većim uspjehom čini režim i njegova izbezumljena vlast.

Najbolji je dokaz za to presuda, uprave Vaše policije u Banja Luci od 13/XII. 1932. br. 2790/932.

Kao svagdje tako je naimo za šestojanuarskog vremena došlo do naročito srdačnih odnošaja između Hrvata i Srba i u Banja Luci.

Ovakvi divni srdačni odnošaji doveli su banjalučke Srbe i Hrvate do tolikog duhovnog jedinstva, da su glasom

citirane presude banjalučke policije banjalučki Hrvati dana 3/12. prošle godine došli na koncert Srpskog pjevačkog društva „Jedinstvo“ kao na svoj i u tolikom broju, kao nikada prije.

I mesto sad, da začetnici ovakve primjerne sloge i duhovnog jedinstva Hrvata i Srba budu od Vašeg „Jugoslovenskog“ režima odlikovani, iz presude se Vaše policije vidi do su Dr. Filip Čondrić, adv., Kecmanović Dušan, protojerej. Mamula Savo i Jovanović Milan, profesori u slobodnoj Jugoslaviji kažnjeni po Potjorekovoju naredbi od 9/4. 1916. br. 3301 praes. svaki s pet dana zatvora nepretvorivo u globu.

Da uspjeh šestog januara bude što manji, a javna sablazan što veća presuda Vaše policije u Banja Luci zamjera osudjenima što su poradili da na koncert Srpskog Pjevačkog društva „Jedinstvo“ dodju Hrvati u velikom broju kad na njemu dosad nikad nisu u tolikom broju bili s napomenom da je prisustvovanje Hrvata na Srpskoj zabavi izrazivanje nesklonosti Kraljevskoj Vladi i današnjem državnom uredjenju.

Kako dakle ovakav nečuveni postupak režima pokazuje u praksi sve prije nego politiku stišavanja plemenskih strasti i duhovnog narodnog jedinstva tražimo, da nam u Narodnoj Skupštini na ovu interpelaciju odgovorite:

1. Dali Vam je poznato, da su dana 3/12. 1932. došli banjalučki Hrvati na koncert Srpskog pjevačkog društva „Jedinstvo“ u Banja Luci u tolikom broju, u kom nikad prije nisu dolazili?

2. Da li Vam je dalje poznato, da je ovakav ogroman broj Hrvata na Srpskoj zabavi u Banja Luci zasluga gg. Dra. Filipa Čondrića, advokata, Kecmanović Dušana, protojereja, Mamule Save i Jovanovića Milana, profesora iz Banja Luke a da su oni za taj svoj pohvalni rad presudom banjalučke policije kažnjeni svaki sa pet dana zatvora?

3. Kad Vam je sad sve ovo, Gospodine Ministre, poznato, da li mislite, da je srdačna sloga između Hrvata i Srba u zemlji demonstracija i provokacija Vaše Jugoslovenske državne politike, zatim da li je upravnik banjalučke policije zakonito i po Vašim instrukcijama u interesu narodnog jedinstva Srba i Hrvata postupao ili se on teško ogriješio, i da li napokon mislite, da se s banjalučkim upravnikom policije možete solidarirati, i dalje ga u Banja Luci i državnoj službi zadržati?

U Beogradu, dne 15. siječna 1933. god.

Dr. Nikola Nikić, s. r.
Stjepan Valjavec
Lovro Knežević
Jozo Batinić
Dr. Franjo Gruber
Dr. Ivan Lončarević

INTERPELACIJA

NARODNOG POSLANIKA DR. NIKOLE KESELJEVIĆA NA GOSPODINA MINISTRA FINANSIJA O ODUZIMANJU POMOĆI BOKEŠKO-HERCEGOVAČKIM USTAŠIMA

Gospodine Ministre!

Prošle godine u doba najveće oskudice i gladi Ministarstvo Finansija obustavilo je izdavanje pomoći koju doživotno uživaju Bokeško—Hercegovački Ustaši, a koja je budžetom za 1932/33. god. predviđjena.

Ovo nezakonito rešenje Ministarstva Finansija nije ničim objašnjeno, sem valjda iz obzira „štednje“, te su ti ljudi koji su bili primer pokoleniima, danas prinudjeni da prose i žive od milosti o čemu Vam prilažem i fotografije tih ustaša prosijaka kao dokaz.

Lično sam dobro upoznat sa tim pitanjem jer je moj pokojni otac bio ustaš 1875. godine i ako nije nikada tražio nikakve pomoći, na od njega poznajem dosta dobro celo pitanje a lično veliki broj još živih ustaša.

Ustaši Bokeško—Hercegovački, svi stari preko 70 godina danas, posle ugušenog ustanka prebegli su u Crnu Go-

ru, njihovo istaknutije vodje i stariji ljudi bili su upućeni na Cetinje i uvedeni u spisak, koji se danas nalazi u Cetinjskom Muzeju. Ostali svi koji su tada bili mlađji, upućeni su u Nikšić, gde im je pok. Šako Petrović-Njegoš izdavao pomoć po evanciku i oku hleba dnevno po spisku. Taj spisak je postojao do januara 1916. godine u papirima pok. Vojvode Šaka, kad je spaljen da ne bi pao u ruke neprijateljima, te bi svi ustaši bili streljani ili vešani, kao što je bilo s onima koji su pali neprijateljima u Šake.

Po izričnoj želji blaženopočivšeg Kralja Petra Oslobođioaca, izdavanje doživotne pomoći Bokeško-Hercegovačkim ustašima regulisano je od 1920. godine, i oni su je sve do prošloga leta, kad im je nezakonito oduzeto i primali. Sada tu pomoć primaju samo tri ustaša, koji su ostali živi sa Cetinjskog spiska. Ostalima je oduzeta.

Ovo je pitanje vrlo lako regulisati, ako se pozovu ta tri živa ustaša g. Ljuba Petrović-Njegoš sin vojvode Šaka, sveštenik i nekoliko starih Crnogoraca koji bi pod zakletvom tačno utvrdili koji od Bokeško-Hercegovačkih Ustaša danas imaju pravo na uživanje te pomoći.

Oduzimanje ove pomoći ovim nesretnim starcima, koji za svoj patriotizam i herojstvo mesto nagrade moraju danas da prose i umiru od gladi, izazvalo je gnušanje i revolt celog naroda u Hercegovini i u Crnoj Gori, i oni u pismu koje su mi uputili kažu: „ko iskreno i strasno ljubi otadžbinu, gladan je i prezren kao pas“ Te Kočićeve reči poslednja im je uteha i priznanje.

Molim Gospodina Ministra finansija da mi u najkraćem roku odgovori na ovu interpelaciju i da li je voljan da ovo pitanje što pre reši ili ne.

U Beogradu, 4 februara 1933.

Dr. Nikola Kešeljević, s. r.
Narodni poslanik.

INTERPELACIJA

DR. I. LONČAREVIĆA I DR.

Gospodine Pretsjednice!

Ustavna i osnovna građanska prava Jugoslovenskih građana rezimirana su u drugom odjeljku Državnog Ustava od 3 septembra 1931. Po njima su pred zakonom svi građani jednaki, i svi od vlasti uživaju podjednaku zaštitu.

U oblasti slobodne misli konzekvenca je ove građanske ravnopravnosti i zakonske jednakosti zagarantovana sloboda savjesti i vjerskog uvjerenja, koje se može javno ispovjedati, a ni u kom slučaju na građanska i politička prava građana uticati.

Jer su zemaljske granice slobodnoj vjeri i savjesti preuske normirano je, da priznate vjere mogu svoje veze s vjerskim poglavicama i van državnih granica održati.

Napokon je ova Ustavna građanska jednakost i vjerska ravnopravnost utvrđena kaznenim sankcijama §§ 162—163 Krivičnog zakona, po kojima se zatvorom do godine dana kazni svaki onaj, koji javno Zakonom priznatu vjeru ponižuje, ili vjerski razdor izaziva, dok se takvi štampani spisi opet po čl. 3. Zakona o izmenama i dopunama zakonu o štampi mora ju zabraniti.

Dok su tako eto sve priznate vjere u ime slobode savjesti sa svojim vjernicima ravnopravne, a pred državnim zakonima jednake, čini nam se, da ove Ustavne i Zakonske propise podjednako na sve priznate vjeroispovesti u zemlji ne primjenjujete.

Još nam se više čini, da ste izvjesne vjeroispovjesti s njihovim vjernicima u zemlji do tolike mjere privilegijali da im je protivno Ustavu i zemaljskim zakonima sve slobodno, i da ih se Ustavno i zakonske odredbe apsolutno ništa ne tiču.

Ovo sve opravdano zaključujemo zato, što službeni organ Srpske Patrijaršije „Glasnik“ iz godine 1932 u Beogradu kao i službeni organ Pravoslavnog svešteničkog udruženja „Vesnik Srpske Crkve“ u br. 1054—1064 sasvim slobodno i bez

ikakvih-obzira i pristojnosti donosi o Katoličkoj vjeri i njezinim vjernicima ove štampane napise:

„Rimokatolička crkva ugrožava suverenstvo naše države, pa radi toga nužno izaziva samoobranu. Rimokatolička crkva, dakle i Rimokatolici ugrožavaju mir i razvitak građana naše države, pa je i zato potrebila protiv njih samoobrana. Satana je Hristu ponudio svetovnu vlast, ali ju je ovaj odbio. Rimokatolička crkva je ipak tu vlast prihvatila. Papinska vlast kao vrhovna duhovna vlast protivi se ponosu i državnoj samostalnosti. Ona se nameće kao država u državi, ili čak kao država nad državom, ona je tuđinska vlast. Rimokatolička crkva i vjera su parazitstvo, koje je bilo i ostaje najvećom nesrećom u istoriji Kršćanstva. (Glasnik Srpske Patrijaršije br. 9.)

Katolička crkva je inkvizitorska organizacija. Svaki vek izgradje zapadne crkve samo je jedno zlo u užasnom napisu... „Ognjem i Mačem“. Turobniji napis nenalazi se ni u Danteovom „Paklu“. Rimokatolička crkva doživljuje stradanja Ruske crkve sa podmuklom kategorijom satanskog sadizma. Ona je luciferski latinski duh. Antihristov duh sablazni u njoj se utelovio. Njeno tumačenje Sv. Pisma je mefistofelsko. Beogradska Katolička crkva i beogradski katolici su besplodni, pustoljni skakavci, antipodi, jevandjelja, moljci. Katolička crkva je stara zmija iz Raja zemaljskog. Ona je puna aposlazije, temelji i pornokratije. Ona je leglo svih revolucija, svih bezbožnih pokreta. Od nje je pošteniji ateizam, komunistam i svako drugo bezbožništvo.“

„Radi toga se treba opreti katoličkoj crkvi i katolicizmu sa dinarskom otrsitošću. Treba na njih navaliti nemilice pod vodstvom Patrijarha Varnave, koji neka nosi u desnici ruci Srpsku Narodnu zastavu, da tako pobije sve katoličke skakavce, staru zmiyu, leglo bezbožništva.“ (Vesnik Srpske crkve br. 1054—1064).

Kako se dakle ovakim štampanim napisima otvoreno napada i na dosad nečuven način javno ponižuje zakonom priznata rimokatolička vjera, a pravoslavni vjernici draže protiv katoličkih, a Vaš režim ipak protivno Ustavnim i krivičnim odredbama ništa protiv ovog izazivanja vjerskog razdora ne poduzima tražimo, da nam hitno u Narodnoj skupštini na ovu interpelaciju odgovorite:

1. Dok se u štampi svakodnevno naši noslanički govori i interpelacije izvrću i zabranjuju kako to, da se pored Vas i Vaše ravnopravnosti, Vašeg centralnog presbiteria i Vaših državnih tužioaca u štampu puštaju i takvi prostački i sokački napadaji na katoličku crkvu i njezine vjernike, koji se ogrešuju o jasne propise Krivičnog zakona i propise Zakona o štampi?

2. Dok se po propisu §-a 29 Zakona o nazivu i podjeli Kraljevine gone, zatvaraju i ubijaju oni, koji za hrvatskom narodnom zastavom posizu, kako to da se pored Vaše ravnopravnosti po tom istom zakonskom propisu dopušta Patrijarhu Varnavi visoko dići srpsku narodnu zastavu i s njom pobiti sve katoličke skakavce kao staru zmiyu i leglo bezbožništva?

3. Dok se tako Patrijarhu Varnavi i Pravoslavnom sveštenstvu protivno zakonu dopušta isticanje Srpske narodne zastave i Srpskog imena, kako to, da se pored Vaše ravnopravnosti Hrvatskim katoličkim biskupima spočitava zauzimanje za Hrvatsko i Slovensko Narodno Ime?

4. Dok se dakle napokon ovako dovoljno neprikriveno solidarišete s tvrdnjama Srpske crkve, da rimokatolici ugrožavaju mir i razvitak zemlje, i da je zbog toga protiv njih dopuštena samoobrana na svim svojim nedoglednim posljedicama, da li ste, Gospodine Pretsjednice, zaboravili, da je rimokatolička vjera u Jugoslaviji u stvari vjera Hrvata i Slovenaca i da napadaji na nju pored vjerskog izazivanja izazivaju još i Narodni razdor i podvojenost.

27 siječnja 1933 god.

u Beogradu.

Dr. I. Lončarević
Dr. Nikola Nikić
Dr. Franjo Gruber
Lovro Knežević
Stjepan Valjavec